

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Magisteruppsats i Företagsekonomi
Externredovisning och företagsanalys
Vårterminen 2008

Utfärdande av apportintyg

Vilka problem skapar det för revisorn?

Författare:

Magnus Nygren 800216

Tuan Dinh 850328

Handledare:

Inga-Lill Johansson

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning och Företagsanalys, Magisteruppsats, VT 2008

Författare: Magnus Nygren och Tuan Dinh

Handledare: Inga-Lill Johansson

Titel: Utfärdande av apportintyg – Vilka problem skapar det för revisorn?

Bakgrund och problem: När en revisor skall utfärda ett apportintyg finns det en rad frågor att ta ställning till. Revisorn måste enligt aktiebolagslagen säkerställa att apportegendomen är till nytta för bolaget, att den tillförts samt att den inte tagits upp till ett för högt värde i räkenskaperna. I tillägg till kriterierna i aktiebolagslagen har revisorns oberoende ifrågasatts. Det beror på att revisorn först skall godkänna ett värde på egendomen vid utfärdande av apportintyget. Ett värde som han sedan skall granska i bokslutet. I vår första frågeställning vill vi beskriva vilka problem revisorerna själva upplever att apportintyget innebär.

I mitten av 1990-talet varnade Revisorsnämnden ett antal revisorer som slarvade med apportintygen, något som ledde till en debatt inom branschen. Varningarna upphörde år 2005, samma år som den nya aktiebolagslagen togs i bruk. I vår andra frågeställning vill vi redogöra för huruvida de uteblivna varningarna beror på lagändringar eller något annat samband.

Syfte: Avsikten med vår uppsats är att beskriva vilka problem som kan uppstå när en revisor skall utfärda ett apportintyg. Vi har också tänkt jämföra arbetet med utfärdande av apportintyg idag med hur det var innan den nya aktiebolagslagen togs i bruk 2005.

Avgränsningar: I vår uppsats har vi valt att fokusera på hur revisorerna upplever problematiken kring apportintygen, alltså inte vad företagen anser.

Metod: Vi har genomfört en kvalitativ studie i form av tre personliga intervjuer med revisorer från de stora revisionsbyråerna. Det empiriska materialet har analyserats utifrån en teoretisk referensram om apportegendom och apportintyg.

Resultat och slutsatser: Vilka problem som kan uppstå vid granskning och utfärdande av apportintyg beror på vilken typ av egendom som används som apportegendom. Det beror också på om det är ett litet eller stort företag samt om egendomen tillskjuts vid bolagsbildning eller nyemission. Respondenterna menar att hela revisorsyrket är mer detaljerat och regelstyrt idag vilket gör att det är svårt att peka på vilka förändringar som påverkat arbetet med apportintygen.

Förslag till fortsatta studier: Det vore intressant att följa upp resultatet av nya RevR 9 vid ett senare tillfälle när det har genomförts en fullständig implementering av rekommendationen. En annan intressant aspekt som kan följas upp är om det verkligen finns ett samband mellan antalet fall med varnade revisorer och konjunkturen.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	5
1.1 BAKGRUND	5
1.2 PROBLEMDISKUSSION	6
1.3 PROBLEMFÖRMULERING.....	9
1.4 SYFTE	9
1.5 AVGRÄNSNINGAR.....	9
1.6 UPPSATSENS FORTSÄTTA DISPOSITION.....	10
2 METOD	11
2.1 UPPSATSFÖRFARANDE.....	11
2.1.1 Val av uppsatsämne	11
2.1.2 Litteratursökning.....	11
2.1.3 Val av referensram	12
2.2 UNDERSÖKNINGSDATA	12
2.2.1 Val av intervjupersoner	12
2.2.2 Insamling av empiriskt material.....	13
2.2.3 Bearbetning & presentation av empiriskt material.....	14
2.3 STUDIENS KVALITET	14
2.3.1 Trovärdighet	14
2.3.2 Källkritik.....	15
3 REFERENSRAM	16
3.1 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT VID VÄRDERING AV APPORTEGENDOM	16
3.1.1 Apportegendom.....	16
3.1.2 Styrelsens och stiftarnas redogörelse.....	17
3.1.3 Revisorns apportintyg	17
3.2 REVISORNS OBEROENDE	19
3.2.1 Revisorns oberoende enligt Analysmodellen.....	20
3.2.2 God revisionsred	21
3.2.3 United States Securities and Exchange Commission (SEC)	21
3.3 VÄSENTLIGHET OCH RISK	21
3.4 AKTIEBOLAGSLAGEN	22
3.4.1 Bildande av aktiebolag	22
3.4.2 Nyemission	24
3.5 FAR SRS REKOMMENDATION 9 (REVR 9).....	25
4 EMPIRI	27
4.1 UPPSATSENS RESPONDENTER.....	27
4.1.1 Revisor 1	27
4.1.2 Revisor 2	27
4.1.3 Revisor 3	27
4.2 VILKA PROBLEM STÄLLS REVISORN INFÖR VID UTFÄRDANDET AV APPORTINTYG?	28
4.2.1 Revisor 1	28
4.2.2 Revisor 2	30

4.2.3 Revisor 3	35
4.3 HUR HAR ARBETET MED APPORTINTYG FÖRÄNDRATS TILL FÖLJD AV DEN NYA AKTIEBOLAGSLAGEN?	38
4.3.1 Revisor 1	38
4.3.2 Revisor 2	38
4.3.3 Revisor 3	39
5 ANALYS.....	41
5.1 VILKA PROBLEM STÄLLS REVISORN INFÖR VID UTFÄRDANDET AV APPORTINTYG?	41
5.2 HUR HAR ARBETET MED APPORTINTYG FÖRÄNDRATS TILL FÖLJD AV DEN NYA AKTIEBOLAGSLAGEN?	45
6 SLUTDISKUSSION.....	47
6.1 SLUTSATS	47
6.1.1 Vilka problem ställs revisorn inför vid utfärdandet av rapportintyg?.....	47
6.1.2 Hur har arbetet med rapportintyg förändrats till följd av den nya aktiebolagslagen? ..	48
6.2 FÖRSLAG TILL FORTSATT STUDIER.....	49
REFERENSLISTA.....	50
BILAGA 1 - INTERVJUGUIDE	53
BILAGA 2 – INTERVJUCASE	54

1 Inledning

I uppsatsens inledande kapitel tar vi upp bakgrunden till vårt ämnesval. Vidare belyses uppsatsens problemdiskussion, problemformulering, syfte samt dess avgränsningar. Syftet är att ge läsaren förståelse för de problem som uppsatsen behandlar. Kapitel 1 avslutas med en överblick över uppsatsens fortsatta disposition.

1.1 Bakgrund

Ett aktiebolag bildas genom att en eller flera stiftare upprättar en stiftelseurkund enligt bestämmelserna i aktiebolagslagen samt att bolaget tillskjuts ett aktiekapital på minst 100 000 kronor.¹ I de fall stiftarna inte vill eller har möjlighet att använda pengar vid teckningen av aktierna finns möjligheten att teckna aktier mot annan egendom än kontanter. Den här alternativa insatsen benämns *apportegendom*. Vid kapitalinsats i form av apportegendom skall stiftarna i stiftelseurkunden klargöra vilken typ av egendom som tillförts bolaget. Revisorn skall sedan lämna ett skriftligt, undertecknat yttrande över betalningen vilket benämns *apportintyg*.² Apportintyget kan beskrivas som motsvarigheten till det bankintyg som skall finnas vid kontantemissioner.³ Apportegendom kan också vara användbart när ett företag vill öka sitt egna kapital genom aktieägartillskott i form av en nyemission (apportemission). Förfarandet är då detsamma som vid bolagsbildandet med enda skillnaden att det är styrelsen istället för stiftarna som ansvarar för redogörelsen över egendomen.⁴

Aktiebolagslagen (ABL) innehåller regler om företagets egna kapital, som enligt ABL ska delas upp i en del bundet – och en del fritt eget kapital. Den del som tillskjuts företaget vid bolagsbildandet benämns bundet eget kapital. Vid kapitaltillskott i form av nyemission är det däremot reservfonden som ökar, vilket är en del av företagets fria egna kapital. Tanken bakom reglerna om bundet kapital är att förmögenheten motsvarande tecknat belopp skall tillföras och kvarhållas i företaget, medan fritt eget kapital kan utdelas till aktieägarna. Lagen innehåller därför ett antal regler om mängden och arten av den förmögenhet som en aktietecknare tillåts använda som tillskott. Apportintyget skall garantera att det finns täckning för det redovisade egna kapitalet och avser att skydda borgenärer samt aktieägare i bolag med flera ägare.⁵

Grundregeln är att aktiens kvotvärde anger det minsta belopp som kan tillskjutas per aktie. Kvotvärdet beräknas genom att bolagets aktiekapital divideras med antalet aktier, varje aktie representerar då en lika stor andel av aktiekapitalet.⁶ Tillskott av förmögenhet till ett lägre värde än kvotvärdet förbjuds enligt huvudregeln, detta brukar kallas underkurs.⁷ Om förmögenhet tillskjuts till underkurs är tecknaren betalningsskyldig för det som brister med så kallad

¹ ABL (2005:551) 1:5

² ABL (2005:551) 2:19

³ Thorell (2004)

⁴ ABL (2005:551) 13:3

⁵ Thorell (2004)

⁶ Af Sandeberg (2006)

⁷ ABL (2005:551) 13:4 3st

fullnadsbetalning.⁸ Förbudet mot underkurs är enkelt att kontrollera vid tillskott av kontanter. Det är vid tillförsel av annan förmögenhet, apportegendom, som problem kan uppstå. Tre huvudproblem kan uppkomma; Vilken typ av förmögenhet skall tillåtas vid apport? Hur skall den värderas? Av vem skall värderingen ske?⁹

All egendom som är till nytta för bolaget och kan redovisas som en tillgång i bolaget kan godkännas som apportegendom.¹⁰ Exempel på egendom som kan tillskjutas är bilar, varulager, maskiner och fastigheter. Även immateriella tillgångar kan användas som apportegendom, exempelvis patent- och varumärkesrättigheter.¹¹ Däremot kan en tjänst, som att utföra ett arbete, inte utgöra apportegendom.¹²

Aktiebolagslagen (1975:1375) innehöll endast ett fåtal regler om värdering av apportegendom. I mitten av 1990-talet var det flera företagare som handlade bedrägligt med apportegendom exempelvis genom att ge egendomen för högt värde eller att påstå att egendom tillförts bolaget när så inte var fallet. Fusket ledde till att några oaktsamma revisorer blev varnade av Revisorsnämnden när de utfärdat bristfälliga apportintyg.¹³ Lagstiftaren försökte få bukt med problemet genom att införa nya regleringar och allteftersom företagare fann sätt att kringgå lagen tillkom ännu fler ändringar i lagtexten. Den 16 juni 2005 togs den nya aktiebolagslagen (2005:551) i bruk. Lagen innehöll ett flertal förbättringar gentemot den äldre vad det gäller värderingen av apportegendom. Framförallt är nya ABL tydligare angående vilka regler som gäller samt vad som krävs av företagsledningen respektive revisorn.¹⁴

1.2 Problemdiskussion

I Sverige har det debatterats flitigt kring revisorns utfärdande av apportintyg och en viktig aspekt som diskuterats är revisorns opartiskhet och självständighet, vilka har ifrågasatts. Debatten har framförallt belyst problemet med att samma revisor som redan har styrkt ett värde på apportegendomen som tillförts bolaget, återigen skall granska samma värde vid den årliga revisionen.¹⁵ Det kan ses som att revisorn ”sitter på två stolar” samtidigt och det upplevs svårt att vara kritisk till sina egna bedömningar.¹⁶ I praktiken betyder det att revisorn vid kommande bokslut skall granska sin egen rådgivning vilket är förbjudet enligt *analysmodellen* i Revisorslagen.¹⁷ Dessutom kan revisorn genom ett för nära samarbete med en klient komma att missgynna andra intressenter. Alltså kan det uppstå en jävsituation.¹⁸

⁸ Sandström (2005)

⁹ ABL (2005:551) 2:19, 13:23, 13:42

¹⁰ ABL (2005:551) 2:6

¹¹ Sandberg (2006)

¹² ABL (2005:551) 2:19

¹³ www.revisorsnamnden.se

¹⁴ ABL (2005:551) 2:7, 2:19, 13:6

¹⁵ Dagens industri (2001)

¹⁶ www.KPMG.se

¹⁷ RevL § 21

¹⁸ ABL (2005:551) 9:17 2st

Utöver problemet med revisorns oberoende finns ytterligare ett problemområde vid utfärdande av apportintyg, nämligen värderingsaspekten. Revisorn skall enligt lagen i sitt apportintyg säkerställa att apportegendomen uppfyller tre kriterier. Egendomen skall vara eller komma att bli till *nytta* för bolaget, den skall ha *tillförts* bolaget och slutligen får den inte tas upp till ett högre värde än dess verkliga *värde* för bolaget.¹⁹ I praktiken är det framförallt värderingsaspekten som har skapat problem för revisorer.²⁰

Debatten om apportintygen var särskilt intensiv under slutet av 1990-talet samt under IT-boomen i början av 2000-talet, då riktade emissioner genomfördes med hjälp av apportemissioner.²¹ När börskurserna sedan började rasa och flera företag gick i konkurs kunde man konstatera att många företagsförvärv genom apport knappast föregåtts av den noggranna granskning som lagen kräver.²² Som en följd av detta var det under den här perioden flera fall där revisorer fälldes av Revisorsnämnden (RN) för att de brustit i sin granskning av apportegendomen.²³ Exempelvis kan nämnas ett fall från 1997 där ett företag ville använda sig av tre veteranbilar som apportegendom vid bildandet av ett aktiebolag. Bolagets revisor godkände bilarna som apportegendom till ett totalt värde på motsvarande 300 000 kronor. Bilarna utgjorde hela bolagets aktiekapital. Bolaget genomförde några år senare en nyemission där en Ferrari användes som apportegendom. Samma revisor godkände då, efter att ha tittat på registreringshandlingarna, att egendomen åsattes ett värde på 350 000 kronor. Det visade sig emellertid när bolaget gick i konkurs något år senare att bilarna varit skrotade sedan mitten av 1980-talet! Revisorsnämnden utfärdade då en varning till revisorn för brott mot god revisionssed.²⁴ Det är således av stor vikt att revisorn kontrollerar att egendomen verkligen övergått i bolagets besittning.

ABL (1975:1375) krävde att granskningen av styrelsens redogörelse i samband med apportemission skulle utföras av bolagets egna revisorer, vilket medförde problem för svenska aktiebolag som var noterade på börs i USA.²⁵ Den amerikanska börsmyndigheten SEC förbjuder att bolagets valda revisor skriver apportintyg eftersom det hotar revisorns oberoende.²⁶ Debatten ledde fram till att riksdagen 2001 godkände regeringens proposition att det skall vara möjligt för företag att anlita även andra auktoriserade eller godkända revisorer än ett aktiebolags egna revisorer vid granskning av värdet på apportegendom.²⁷

Thorell skrev år 2003 uppsatsen *Apportemissioner – vad är egentligen apportintygen värda?* Där ifrågasatte han apportintygens dåvarande utformning. Han ansåg att apportintygen gav så pass lite information att det krävdes ändringar för att de skulle kunna uppfylla sitt syfte. Revisorn är

¹⁹ ABL (2005:551) 2:19

²⁰ www.revisorsnamnden.se (2008)

²¹ Shamin & Svensson (2007)

²² Engström (2001)

²³ www.revisorsnamnden.se

²⁴ Ibid

²⁵ www.farkomplett.se

²⁶ Purcell III (2003)

²⁷ Prop. 2000/01:87

enligt Thorell inte ensamt ansvarig för att ett torftigt apportintyg utfärdas, utan är beroende av styrelsens granskning av apportegendomen vilken inte alltid är så utvecklad.²⁸ Den förra aktiebolagslagen nämnde inte uttryckligen något om att apportintyget skall innehålla information såsom beskrivning av egendomen, vem som utfört värderingen eller andra svårigheter vid värderingsprocessen. Därför föreslog Thorell i sitt utkast att det behövs en mer utförlig utformning av apportintyget, där det klart framgår att revisorn inte gjort en egen värdering. Apportintyget bör också innehålla en bättre beskrivning av hur värderingen genomförs, där det bland annat tydliggörs vem som gjort värderingen samt vilket värderingsmetod som använts. Det kan vara av stor vikt för aktieägarna att veta om det är styrelsen själv eller en oberoende värderingsman som gjort värderingen.²⁹

Betydelsen av apportemission som utbytbar och tillskjutande betalningsmedel, har ansetts vara av stor dignitet för bolag som företar nyemissioner. Den främsta anledningen till det är att apportegendom i vissa särskilda fall kan vara av större nytta för bolaget än kontanta medel. Det kan exempelvis gälla ett patent, som är svårt att sätta ett värde på eller aktier som potentiellt kan stiga i värde till ett högre värde än marknadsvärdet.³⁰ Det här är en omständighet som även kommit lagstiftaren till känna och som det lades stor vikt vid under förarbetena till nya aktiebolagslagen.³¹

Förnyelsen av lagen syftade bland annat till att svara på de oklarheter som fanns vid värderingen av apportegendom. Det som har fått oss intresserade av lagändringarna i aktiebolagslagen är att Revisorsnämnden inte varnat några revisorer efter år 2005 när den nya aktiebolagslagen togs i bruk. Vi önskar därför ta reda på huruvida det är lagändringarna som gjort att varningarna upphört eller om det beror på något annat samband.

För att ytterligare förtydliga vilka regler som gäller vid revisorsyttranden utfärdade FAR SRS den 1 mars 2008 en ny rekommendation, RevR 9. Syftet med denna rekommendation är att ge vägledning om god revisionssed vid upprättande av revisorsyttranden i enlighet med aktiebolagslagen.³² Frågan är om de nya reglerna verkligen underlättat revisorernas arbete och bidragit till bättre värderingar och mer fullständiga apportintyg.

²⁸ Thorell (2004)

²⁹ Ibid

³⁰ Shamin & Svensson (2007)

³¹ Prop. 2004/05:85

³² Bäckvall & Engstedt (2008)

1.3 Problemformulering

Genom ovanstående resonemang har vi kommit fram till följande frågeställningar;

1. *Vilka problem ställs revisorn inför vid utfärdandet av apportintyg?*
2. *Hur har arbetet med apportintyg förändrats till följd av den nya aktiebolagslagen?*

1.4 Syfte

Avsikten med vår uppsats är att beskriva vilka problem som kan uppstå när en revisor skall granska apportegendom samt utfärda ett apportintyg.

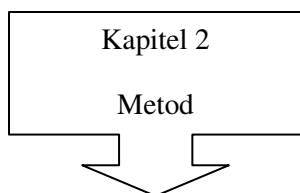
Vi vill också beskriva hur arbetet med apportintygen förändrats av de lagändringar som tillkommit i den nya aktiebolagslagen. Bakgrunden till vår andra frågeställning är att inga revisorer blivit prickade av Revisorsnämnden för bristande apportintyg efter det att nya aktiebolagslagen togs i bruk år 2005.

1.5 Avgränsningar

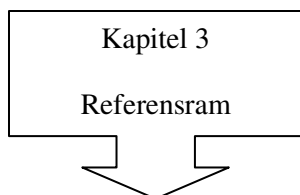
Vi har valt att intervjua revisorer och på så sätt bilda oss en uppfattning om deras syn på apportintygen. Genom att fokusera på revisorers upplevelser och åsikter har vi bortsett från företagens och värderingsmännens synpunkter på området.

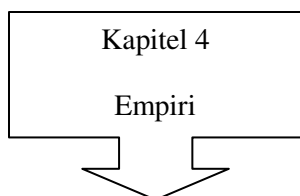
1.6 Uppsatsens fortsatta disposition

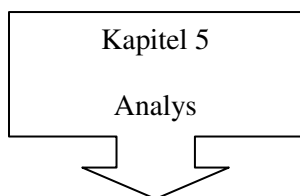
I Metodkapitlet redogör vi för valet av uppsatsämne. Vidare beskrivs undersökningsdata som innehåller valet av intervjupersoner och empiriskt material. Slutligen behandlas studiens kvalitet genom beskrivningen av trovärdighet och källkritik.

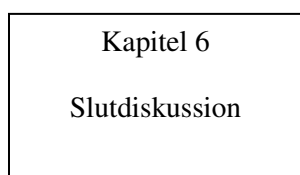
I referensramen definierar vi de begrepp som tas upp i uppsatsens första kapitel och som anses viktiga för förståelsen av uppsatsens innehåll.

Inledningsvis i uppsatsens fjärde kapitel presenterar vi respondenterna i vår undersökning. Vidare redovisar vi de svar som vi fått från respondenterna utifrån frågorna i vår intervjuguide.

I det femte kapitlet analyserar vi svaren från kapitel fyra utifrån teorin i uppsatsens referensram. Vi delar upp kapitlet utefter de två frågeställningar vi har ställt upp i problemformuleringen. Vi försöker sedan svara på frågeställningarna var för sig.

Kapitel 6 består av vår slutdiskussion där vi tar upp de slutsatser vi har kommit fram till genom analysen. Slutligen lämnar vi några förslag på vad vi anser hade varit intressant för framtida studenter att skriva om inom ämnena apportegendom och apportintyg.

2 Metod

I inledningen av detta kapitel redogör vi för valet av uppsatsämne, därefter beskrivs hur vi gick tillväga gällande ämnesstudien och sedan belyser vi detaljerat valet av referensram. Vidare beskrivs undersökningsdata som innehåller valet av intervjupersoner och empiriskt material. Slutligen behandlas studiens kvalitet genom beskrivningen av trovärdighet och källkritik.

2.1 Uppsatsförfarande

2.1.1 Val av uppsatsämne

Vi kom i kontakt med ämnet apportegendom när vi läste aktiebolagsrätt på handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Under en föreläsning med Leif Östling (Universitets adjunkt vid juridiska institutionen på handelshögskolan i Göteborg) om uppstartande av ett aktiebolag fick vi reda på att vid bolagsbildandet måste kapital tillskjutas genom antingen kontanta medel eller annan egendom så kallad apportegendom. Den korta och överskådliga föreläsningen kring ämnet väckte en del funderingar som ledde till frågor såsom; Vad är det för typ av egendom som får klassas som apportegendom? Hur sätter man ett korrekt värde på egendomen?

Funderingarna väcktes till liv i samband med att vi hittade ett förslag till uppsatsämne på KPMG:s hemsida som handlade om revisorns granskning av apportintyg. När vi sedan gjorde en djupare förundersökning i ämnet visade det sig att det finns en del problem kring revisorns granskning av apportintyg. Det är också anmärkningsvärt att det förekommit en hel del fall med revisorer som har blivit varnade av revisorsnämnden när de utfärdat bristfälliga apportintyg.

2.1.2 Litteratursökning

Vi började med att göra en ämnessökning av skriftliga källor i form av olika dagstidningar, facktidskrifter, uppsatser, litteratur samt vetenskapliga artiklar som framförallt behandlade apportintyg, apportemissioner och apportegendom. Dessutom tog vi reda på hur revisorerna skötte sig i rollen som granskare av apportintyg och vilken kritik som har framförts mot dem. Den här förundersökningen beträffande revisors arbete vid utfärdande av apportintyg lade grunden till uppsatsens första kapitel som bland annat innehåller bakgrund, problemformulering och syfte.

Informationssökningar avseende vetenskapliga artiklar var något problematiskt då det tidigare inte har bedrivits någon större vetenskaplig forskning om apportintyg, apportemission eller apportegendom. Ytterligare en faktor som begränsat ämnesområdet är att regler och lagar skiljer sig åt mellan olika länder och vi har koncentrerat oss på de svenska reglerna. Vi har därför varit tvungna att lägga större fokus kring andra källor som är kanske inte lika erkända som vetenskapliga artiklar. Att det inte tidigare genomförts studier i ämnet ser vi både som fördel och nackdel. Fördelen är att vår studie kommer sannolikt att bidra med något nytt i ämnet. Nackdelen är att det inte finns tillräcklig med vetenskapliga jämförelsematerial inom ämnesområdet.

2.1.3 Val av referensram

Studiens verktyg och understödjande resonemang, som ligger till grund för vår analys, vilar framförallt på ett antal nyckelbegrepp såsom apportintyg, apportemission, apportegendom samt sammankopplingen med revisorn.

Referensramens innehåll syftar till att ge läsaren en djupare förståelse inom ämnet och även möjliga tolkningar till problemet. Vi inleder med att redogöra för tillvägagångssättet vid värdering av apportegendom och utfärdande av apportintyg utifrån olika litterära källor som refereras till författare som Per Thorell och Rolf Skog. Avsikten är att få en uppfattning för de bakomliggande förhållandena som möjligen kan förklara de problem som revisorerna kan stöta på i sin granskning av företagets värdering av apportegendom. Det här blir underlaget för undersökningens första problemformulering. Vidare behandlar vi revisorns oberoende samt analysmodellen som beskriver de fem möjliga hotbilderna mot revisorns oberoende. Hot som revisorn skall försäkra sig mot när han åtar sig ett granskningsuppdrag. Vi behandlar också kortfattat SEC-reglerna och begreppen väsentlighet och risk. Slutligen under vår första problemfråga beskriver vi kort vad god revisionsred innebär och hur revisorerna kan uppnå detta.

Därefter presenterar vi de mest väsentliga delarna i lagtexten som tas upp i både den gamla och nya aktiebolagslagen och sedan de lagändringar som har gjorts under den senaste tioårsperioden. Det här blir underlaget för undersökningens andra frågeställning. Efter det belyser vi de nyheter som FAR SRS kommit med i sin rekommendation RevR 9. En rekommendation som tar upp revisorsyttranden enligt aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen.

2.2 Undersökningsdata

2.2.1 Val av intervjupersoner

Det finns två typer av undersökningsdata, antingen kvalitativ eller kvantitativ sådan. Kvalitativ data handlar om ord och införskaffas ofta genom exempelvis personliga intervjuer, med ett fåtal respondenter. Kvantitativ data däremot består av siffror och införskaffas genom exempelvis enkätfrågor med förutbestämda svarsalternativ. Till skillnad mot kvalitativ datainsamling kräver en kvantitativ datainsamling en större grupp respondenter.³³ Kvantitativ data är mer lämpad för att göra en generalisering medan kvalitativ datainsamling får fram relevant data.³⁴ Valet av vilken typ av tillvägagångssätt för datainsamlingen beror på studiens syfte. En kvalitativ data är lämpligare om studiens syfte är att få djupare förståelse och kunskaper inom ett specifikt ämnesområde.³⁵ Utifrån studiens problemformulering och syfte kom vi fram till att den mest lämpade metoden är att göra en kvalitativ datainsamling för att kunna besvara problemet. Därför ska vi utföra personliga och djupgående intervjuer med ett fåtal revisorer som respondenter. Genom att undersökningen bygger på personliga intervjuer erhålls en högre svarsfrekvens men

³³ Jacobsen (2002)

³⁴ Ibid

³⁵ Christensen et al (2001)

framförallt kan vi få reda på information som är viktig för vår studie.³⁶ Vidare hade vi tänkt oss att intervjua en revisor från envar av de fyra stora revisionsbyråerna, det vill säga Deloitte, Ernst & Young, KPMG och Öhrlings. Vi försökte in i det sista att genomföra intervjuerna, men två veckor innan deadline meddelade Deloitte att de inte kunde ställa upp på grund av tidsbrist. Att Deloitte inte kunde ställa upp innebär att vår undersökning består av tre personliga intervjuer.

Anledningen till att vi valt att intervjua personer från de stora revisionsbyråerna beror på att de tillsammans utgör hela 87 % av den svenska revisionsmarknaden sett till omsättningen år 2006.³⁷ Till skillnad från mindre revisionsbyråer som generellt arbetar med små företag, har de stora revisionsbyråerna klienter som är både småföretagare och stora koncerner. Det gör att vi förhoppningsvis kan se skillnader mellan olika typer av företag som en ytterligare aspekt utöver våra huvudfrågor.

Ytterligare krav är att revisorerna har minst fyra års branschfarenhet samt har varit inblandad vid utfärdande av apportintyg minst en gång under yrkeskarriären.

2.2.2 Insamling av empiriskt material

Personliga intervjuer hölls med respondenterna på deras respektive arbetsplats. Upplägget var av typen semistrukturerade intervjuer som innebär att intervjuaren följer en lista på teman och frågor, det vill säga intervjuguide, vid genomförande av intervjun.³⁸ En semistrukturerad intervju används huvudsakligen öppna frågor, det vill säga respondenterna får svara helt fritt.³⁹ Vid behov ställde vi följdfrågor för att ta reda på till exempel en förklaring till något som är oklart eller något som respondenten inte vill avslöja. Vi försökte även vara uppmärksamma på kroppsspråket som kan avslöja vad respondenten tycker eller hur han/hon uppfattar intervjusituationen. Intervjun förbereddes genom att respondenterna tillhandahölls vår intervjuguide några dagar före intervjutillfället. Varje intervju varade i ungefär 40-60 minuter och i samråd med respondenten spelades intervjun in via mobiltelefonens ljudinspelningsfunktion. Intervjuguiden var uppdelad i tre olika teman: demografiska frågor, problem vid värdering av apportegendom samt skillnader i arbetet med apportintyg idag jämfört med hur det var innan den nya aktiebolagslagen togs i bruk (se Bilaga 1). Varje tema innehåller ett antal frågor av öppnande karaktär som ska diskuteras under intervjun. Tanken bakom intervjuguidens utformning var dels att få respondenterna att föra en öppen diskussion med öppna frågor och dels för att hålla oss inom ramen genom en klar temauppdelning. Vidare försöker vi beskriva skillnaderna i arbetet med apportintyget mellan de olika byråerna genom att tillämpa en fallbeskrivning (se Bilaga 2). Fallbeskrivningen tar vi upp sist i intervjun där respondenterna öppet får resonera och komma med egna tankar och funderingar om ett lämpligt tillvägagångssätt i det specifika fallet. Under den här delen av intervjun inföll tystnaden eftersom

³⁶ Christensen et al (2001)

³⁷ Öhrlings årsredovisning (2007)

³⁸ Christensen et al (2001)

³⁹ Ibid

vi ville ge respondenten utrymme att tänka innan han eller hon svarar. Fallbeskrivningen är ett referat av ett verkligt fall från revisorsnämnden där en revisor har blivit varnad för utfärdande av ett bristfälligt apportintyg. Genom att respondenterna får diskutera fritt hoppas vi kunna urskilja olika arbetssätt vid arbetet med ett apportintyg. Fallbeskrivningen tillkom i samråd med vår handledare Inga-Lill Johansson efter vår första intervju. Anledningen till det är den första intervjun inte gav oss så utförliga svar som vi hade förhoppningar om.

2.2.3 Bearbetning & presentation av empiriskt material

Vi har spelat in intervjuerna med mobiltelefonens inspelningsfunktion och därefter transkriberat materialet i sin helhet. Detta gjorde vi främst för att få ett mer lätthanterligt intervjumaterial och även kunna försäkra oss om att ingen väsentlig information från intervjuerna går förlorad. Efter transkriberingen sorterades empiriska materialet in under tillhörande fråga i intervjuguiden. Frågorna är sedan uppdelade i respektive problemformulering för att ytterligare markerar den röda tråden i uppsatsen. Syftet med valet av den här metoden är främst att underlätta granskningen och bearbetningen av intervjumaterialet, vilket ska leda till att läsarna bistås med relevant och betydelsefull information. Vi tror att läsarna får ett tydligare och mer sammanhängande material som ska bidra till att öka förståelsen för tillvägagångssättet vid besvarande av problemformuleringarna.

Vi har valt att först presentera respondenterna svar var för sig till respektive fråga och därefter analyseras de enskilda svaren från respondenterna tillsammans i kapitel fem. Anledningen till denna valda metod är främst för att komma åt de bakomliggande orsakerna. Det vill säga vi är intresserade av att förstå skälen till varför respondenterna svarade som de gjorde, vilket förhoppningsvis leder till en ökad förståelse. Genom att få en ökad förståelse till problemen finner man även förklaringar och samband.

2.3 Studiens kvalitet

2.3.1 Trovärdighet

Validiteten handlar om att undersökningen faktiskt mäter det som avses att mäta och att mätningen uppfattas som relevant.⁴⁰ Trovärdighet är ett centralt begrepp för validitet, det beskriver hur väl undersökningen och resultaten överensstämmer med verkligheten. Det definieras som intern validitet medan extern validitet handlar om graden av generaliserbarhet⁴¹ Från en kvalitativ analys kan man dock aldrig tala om statistisk generaliserbarhet eftersom det inte går presentera några absoluta sanningar. Istället talar man om en kvalitativ generalisering som illustrera den för närvarande bästa "helhetsbilden" av ett visst problem.⁴² En undersökning med hög reliabilitet kännetecknas av resultaten är oberoende av undersökare. Det innebär att en identisk undersökning och resultat kan uppnås om studien upprepas en gång till. Eftersom

⁴⁰ Jacobsen (2002)

⁴¹ Christensen et al (2001)

⁴² Ibid

kvalitativ data framställs genom bland annat intervju vid ett specifikt tillfälle, är det svårt upprepa exakt samma process vid ett senare tillfälle. Ytterligare ett problem är att mätinstrumentet och undersökaren är samma person vilket gör det omöjligt att upprepa undersökningen. Därför är begreppet reliabilitet av mindre betydelse vid en kvalitativ undersökning.⁴³

Vi har försökt referera så gott det går till vetenskaplig litteratur men eftersom det finns väldigt begränsat med vetenskapligt material inom ämnet så har det varit svårt att hitta lämpliga källor. Vi har i många fall fått använda oss av facklitteratur främst i form av tidningen Balans. När det gäller presentationen av både den gamla och den nya aktiebolagslagen i referensramen har vi utgått från själva lagtexterna för att minimera risken för egna tolkningar och vinklingar. Vi tror att tillförlitligheten av empiriskt material ökar avsevärt genom personliga intervjuer då det finns en möjlighet att ställa följdfrågor. Dessutom avslöjar respondenterna betydligt mer om de får prata fritt, därför försöker vi ställa öppnande frågor på intervjuerna. Vi är noggranna med att avstå från frågor som kan uppfattas som ledande när vi formulerar intervjuguiden. Det är viktigt för uppsatsens resultat att sakligheten är på en hög nivå.

2.3.2 Källkritik

Vid bedömningar av källor kan man använda sig av fyra viktiga källkritiska kriterier. De kriterier som man ska ta hänsyn till är samtidskrav, tendenskritik, beroendekritik och äkthet. För att uppfylla samtidskravet måste en källa återges i nutid. Tendenskritik innebär att en källa kan vara partisk och ger en subjektiv bild på grund av ett egenintresse. Man kan motverka det här problemet genom att hitta information från två källor med motsatta egenintresse. Beroendekritik innebär att källorna kan vara beroende av varandra. Det är viktigt att en viss information kan bekräftas av minst två av varandra oberoende källor. Slutligen är det också viktigt att undersöka källans äkthet det vill säga att den inte är påhittad.⁴⁴

Vi har försökt att vara så kritisk som möjligt när det gäller insamlande av information från olika källor. I första hand försöker vi använda oss av vetenskapliga studier men på grund av otillräcklig med forskning inom området har vi istället kompletterat med andra källor såsom litteraturer och facktidskrifter. När det gäller användningen av tidigare forskning så är vi väl medvetna om att det kan finnas subjektiva vinklingar, av den orsaken har vi istället gått till ursprungskällan vid behov. Vad gäller intervjumaterialet har detta sammanställts direkt efter respektive intervjutillfälle för att fakta som finns färskt i minnet inte ska gå förlorat. Genom att också lyssna på bandinspelningen i samband med sammanställningen och jämföra i efterhand med det transkriberade materialet så skall förhoppningsvis ingenting gå förlorat eller misstolkas.

⁴³ Christensen et al (2001)

⁴⁴ Eriksson & Wiedersheim-Paul (2006)

3 Referensram

I referensramen definierar vi de begrepp som tas upp i uppsatsens första kapitel och som anses viktiga för förståelsen av uppsatsens innehåll. Inledningsvis i kapitlet förklarar vi hur värderingen av apportegendomen genomförs samt hur revisorn går tillväga vid utfärdande av apportintyg. Vi definierar också revisorns oberoende, analysmodellen, god revisions sed och SEC. Vidare tar vi upp begreppen väsentlighet och risk samt de regler som aktiebolagslagen innehåller beträffande apportegendom och apportintyg. Slutligen i kapitlet tar vi upp FAR SRS nya rekommendation RevR 9.

3.1 Tillvägagångssätt vid värdering av apportegendom

3.1.1 Apportegendom

Vad som kan utgöra apportegendom är inte utförligt stadgat i lagtexten. Den enda begränsning som nämns i lagen är att åtagande att utföra arbete eller tillhandahålla tjänst inte får jämföras med apportegendom.⁴⁵ Lagstiftarna ger alltså väldigt knappt med information om vad som kan tas upp som apportegendom. För att få en bättre bild över vilken typ av egendom som accepteras måste man titta på praxis inom området. Apportegendom kan vara exempelvis tillgångar som fastigheter, bolagsandelar, aktier och andra värdepapper, bilar, varulager, maskiner och inventarier. Även immateriella tillgångar såsom patent, upphovsrätter och varumärkesrättigheter kan användas.⁴⁶

Gemensamt för all egendom, oavsett typ, är att den måste uppfylla ett antal kriterier för att kunna tas som apportegendom och därmed utgöra betalningsmedel vid tecknande av aktier. Förutom att den skall bringa nytta för förvärvarens verksamhet, måste den även kunna avskiljas och tillföras bolaget på ett lämpligt sätt.⁴⁷ Dessutom skall värdet av apportegendomen vid värderingstillfället inte sättas ett högre värde än det verkliga värdet för bolaget.⁴⁸ Just värderingen av apportegendomen är något som lagstiftaren lagt stor vikt vid eftersom det historiskt sett är här som det har funnits störst benägenhet att handla bedrägligt, framförallt vid bolagsbildningar. Skulle exempelvis en aktietecknare tillskjuta en tillgång till för högt värde lurar han till sig fler aktier än tillgången motsvarar. Dessutom får bolaget ett för högt värde utåt sett eftersom aktiekapitalet har ett högre värde än tillgångarna som tillskjutits verkligen är värda. När apportegendom värderas för högt är det alltså till nackdel både för övriga aktieägare men också för bolagets fordringsägare.⁴⁹

⁴⁵ ABL (2005:551) 2:6

⁴⁶ Sandberg (2006)

⁴⁷ ABL (2005:551) 2:18

⁴⁸ ABL (2005:551) 2:19 p3

⁴⁹ Skog (2006)

En grundtanke i lagen är att skydda samtliga intressenter, borgenärer samt aktieägares (gamla och nya) ekonomiska intressen. De skall ha möjlighet att hålla sig fullständigt underrättade om vad som sker i företaget. Intressenterna skall även kunna bilda sig en uppfattning om apportegendomens värde för att på så sätt, om de misstänker värdet är för lågt, kunna avstå från att teckna aktier eller ge bolaget kredit. Men för att kunna göra detta fordras således tillförlitlig information.⁵⁰

3.1.2 Styrelsens och stiftarnas redogörelse

När apportegendom tillskjuts vid bolagsbildandet, skall stiftarna enligt lag upprätta en redogörelse över den förvärvade egendomen.⁵¹ Detsamma gäller vid nyemission, med skillnaden att ansvaret i de fallen vilar på styrelsen.⁵² Med redogörelsen avses en skriftlig handling i vilken stiftarna/styrelsen skall redogöra för de villkor som är behäftade med apportvillkoren. Redogörelsen skall läggas fram inför bolagsstämman och slutligen bli föremål för en revisorsgranskning.⁵³

Stiftelseurkunden skall innehålla en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse för bedömningen av värdet på apportegendomen. Av redogörelsen skall det framgå hur värdet på apportegendomen har bestämts och vilka rättsliga och ekonomiska synpunkter som har beaktats i värderingsprocessen. Det framgår inte av lagtexten om det är stiftarna/styrelsen själva som skall genomföra värderingen, men det är i slutändan de som är ansvariga för att den genomförs på ett korrekt sätt.⁵⁴ Det skall särskilt anges vilket värde apportegendomen beräknas komma att tas upp till i balansräkningen samt antalet aktier eller annat vederlag som skall lämnas för egendomen.⁵⁵

3.1.3 Revisorns apportintyg

Stiftarnas/styrelsens redogörelse skall enligt föreskrifterna i ABL granskas av en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag. Revisor som utför granskningen skall utses av bolagsstämman. Har ingen revisor utsetts är det bolagets valda revisor som skall utföra granskningen.⁵⁶

Efter att ha granskat redogörelsen skall revisorn lämna ett skriftligt, undertecknat yttrande över betalningen. Det bör här påpekas att revisorn inte själv får producera underlaget utan uppgiften är att verifiera rimligheten i stiftarnas/styrelsens överväganden och slutsatser.⁵⁷ Granskningen blir därför beroende av kvaliteten i redogörelsen. Vem som gjort värderingen av

⁵⁰ Skog (2006)

⁵¹ ABL (2005:551) 2:5

⁵² ABL (2005:551) 13:7 2st

⁵³ Thorell (2004)

⁵⁴ Sandström (2007)

⁵⁵ ABL (2005:551) 2:7

⁵⁶ ABL (2005:551) 2:19 & 13:8

⁵⁷ Thorell (2004)

apportegendomen är också avgörande för omfattningen av revisorns granskningsinsatser. Om värderingen är gjord av en utomstående värderingsman bör revisorns granskning kunna begränsas till en bedömning av huruvida han har anledning att förlita sig på den som gjort värderingen. Har styrelsen själv gjort värderingen och det är fråga om en komplicerad affär måste revisorns granskningsinsats vara betydligt mer omfattande.⁵⁸

Av yttrandet skall det framgå att apportegendomen avskiljts och tillförts bolaget för att på så sätt undvika att en sakrättslig tvist uppstår.⁵⁹ Inledningsvis skall revisorn inhämta uppgifter som bekräftar att aktietecknaren innehar egendomen ifråga och är behörig att förfoga över egendomen. Om det finns indikationer på att aktietecknaren inte har äganderätt bör revisorn utöka sin granskning.⁶⁰

I svensk rätt räcker det normalt inte med ett avtal om äganderättsövergång vid tredjemanskonflikter, även om detta i och för sig är fullt bindande mellan parterna själva, utan det krävs att avtalet fullföljs på sådant sätt att förvärvaren erhåller legitimation som ägare till egendomen. Utöver själva avtalet krävs här som huvudregel att ett sakrättsligt moment har vidtagits för att borgenärsskyddet skall uppnås. Vilket sakrättsmoment som är relevant i en given situation styrs av vilken typ av egendom som förvärvas. De sakrättsliga moment som kan vara aktuella är *tradition* (besittningsförändring), *denuntiation* (underrättelse), *registrering* i offentligt register, *märkning* samt undantagsvis *avtalet ensamt*. Huvudregeln är *tradition* av egendomen.⁶¹

Några vanliga egendomstyper som kan användas som apportegendom lösa saker (lösöre), bostadsrätter samt immaterialrätter. Lösöre kräver *tradition* som sakrättsligt moment, hyresrätt och bostadsrätt kräver *denuntiation* till hyresvärdens respektive bostadsrättsföreningen. Vid immaterialrätter är däremot rättsläget osäkert men ofta räcker det med bara avtalet för att bevisa att förvärv har skett.⁶² I svårbedömda fall kan revisorn tvingas anlita juridisk expertis för att säkerställa att egendomen övergått till bolaget med skydd mot stiftarens borgenärer.⁶³

Revisorns yttrande skall också klargöra att apportegendomen är eller kan antas bli till nytta för bolagets verksamhet. Vidare skall revisorn avge en *negativ försäkran*, vilket innebär att revisorn intygar att apportegendomen i stiftelseurkunden inte tagits upp till ett högre värde än det verkliga värdet för bolaget.⁶⁴ Syftet med en negativ försäkran är att slå fast att egendomen inte är övervärderad.⁶⁵

Revisorn skall också i sitt yttrande beskriva apportegendomen och ange vilken metod som har använts vid värderingen. Särskilda uppskattningssvårigheter av värdet på egendomen skall

⁵⁸ Thorell (2003)

⁵⁹ Säterö (2000)

⁶⁰ RevR 9

⁶¹ Millqvist (2006)

⁶² Ibid

⁶³ Kedner (1998)

⁶⁴ ABL (2005:551) 2:19

⁶⁵ Thorell (2004)

anmärkas. Av yttrandet skall det också framgå att förpliktelser som bolaget enligt villkor i stiftelseurkunden skall fullgöra efter bildandet har redovisats och värderats enligt god redovisningssed.⁶⁶

Revisorns uppgift är således att granska huruvida stiftarnas/styrelsens redogörelse för värderingen av apportegendomen kan godtas. Det vill säga att apportegendomen tagits upp till ett korrekt värde. När detta har gjorts utfärdar revisorn ett apportintyg. Apportintyget skall fungera som en försäkran för bolagets intressenter att bolaget har teckning för sitt aktiekapital vid registreringen hos Bolagsverket.⁶⁷

3.2 Revisorns oberoende

Revisorns oberoende debatterades flitigt under slutet av 1900-talet och början av 2000-talet i samband med de stora företagsskandalerna i USA och Europa. Diskussionen gällde främst huruvida det går att förena revisorsfunktionen och rådgivningsfunktionen till samma klient.⁶⁸ Den här frågeställningen kom att spela en stor roll i förarbetena till revisorslagen som trädde i kraft den 1 januari 2002.⁶⁹ I förarbetena anförs att en omständighet som kan komma att påverka revisorns möjligheter att uppträda oberoende är den fristående rådgivningen till revisorskunden. Det här kan medföra att tilltron till revisionen minskar hos övriga intressenter.⁷⁰

För att komma tillrätta med den fristående rådgivningen vilken kan utgöra ett hot för revisorns oberoende infördes i revisorslagen ett förbud för revisorn att utöva sidoverksamhet som kan rubba förtroendet för revisorns oberoende.⁷¹ Förbudet kompletteras med en skyldighet i revisorslagen för revisorn att avböja sig eller avsäga sig ett uppdrag om det strider mot de hotbilder som ställts upp i analysmodellen.⁷²

I revisorslagen används inte begreppet oberoende. Det konstaterades i förarbetena till lagen att det inte bör användas då det kan tänkas ge intryck av att beskriva ”*ett absolut tillstånd som alla professionella revisorer måste uppnå.*”⁷³ Istället föreskrivs i revisorslagen att en revisor skall utföra sina uppdrag med *opartiskhet och självständighet* samt vara objektiv i sina ställningstaganden.

⁶⁶ ABL (2005:551) 2:19

⁶⁷ Thorell (2004)

⁶⁸ Ashbaugh, H. (2004)

⁶⁹ Diamant (2004)

⁷⁰ Prop. 2000/01:146

⁷¹ RevL § 25

⁷² RevL §§ 20-23

⁷³ Prop. 2000/01:146

3.2.1 Revisorns oberoende enligt Analysmodellen

Revisorslagen stadgar att revisorn skall utföra sina uppdrag med opartiskhet och självständighet samt vara objektiv i sina ställningstaganden.⁷⁴ Tillsammans brukar de benämnas oberoende. 2002 infördes ett tillägg i revisorslagen som innebär att revisorns opartiskhet och självständighet skall prövas enligt en särskild *analysmodell*. Analysmodellen behandlar fem hotbilder:

- *Egenintressehotet* – ”revisorn har ett direkt eller indirekt ekonomiskt intresse i uppdragsgivarens verksamhet.”
- *Självgranskningshotet* – ”vid rådgivning som inte utgör revisionsverksamhet har lämnat råd i en fråga som till någon del omfattas av granskningsuppdraget.”
- *Partställningshotet* – ”uppträder eller har uppträtt till stöd för eller mot uppdragsgivarens ståndpunkt i någon rättslig eller ekonomisk angelägenhet.”
- *Vänskapshotet* – ”har nära personliga relationer till uppdragsgivaren eller någon person i dennes ledning.”
- *Skrämselhotet* – ”utsätts för hot eller någon annan påtryckning som är ägnad att inge obehag.”⁷⁵

Utöver de fem hotbilderna finns även en generalklausul som stadgar att det inte får föreligga något annat förhållande av sådan art att det kan rubba förtroendet för revisorns opartiskhet och självständighet.⁷⁶

Inför varje uppdrag måste revisorn försäkra att ovanstående hotbilder inte påverkar hans eller hennes oberoende. Uppstår osäkerhet måste revisorn avsäga sig uppdraget. Förhandsbesked kan ansökas om hos Revisorsnämnden huruvida det är tillåtet att åta sig ett uppdrag eller inte. RN:s besked blir i sådant fall bindande i förhållande till revisorn under det prövade granskningsuppdraget.⁷⁷ När det gäller värderingen av apportegendom och utfärdande av apportintyg är det framförallt självgranskningshotet som kan komma att ifrågasättas. Vi har tidigare förklarat förfarandet vid utfärdandet av apportintyg och det torde ofta vara ett hot mot oberoendet vid den här typen av *kombiuppdrag*. Ett uppdrag där någon som är verksam i samma revisionsföretag som den valde revisorn, deltar i upprättandet av den bokföring som sedan skall granskas av revisorn.⁷⁸

⁷⁴ RevL § 20

⁷⁵ RevL § 21 a-e

⁷⁶ RevL § 21 p2

⁷⁷ RevL § 22

⁷⁸ Prop 2005/06:97

3.2.2 God revisionsssed

Revisorn skall enligt ABL granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och VD:s förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som *god revisionsssed* kräver.⁷⁹ Lagstiftaren har medvetet undvikit detaljerade föreskrifter om granskningens omfattning och inriktning eftersom revisorsorganisationerna avsåg att formulera uttalanden i form av rekommendationer om vad som skulle anses som god revisionsssed på olika områden.⁸⁰ FAR SRS och FAR:s revisionskommitté har utfärdat ett antal revisionsstandarder, rekommendationer och uttalanden i revisionsfrågor vilka återfinns i FAR:s samlingsvolym del 2. De här standarderna, rekommendationerna och uttalandena anses ge besked om vad som utgör god revisionsssed.⁸¹

3.2.3 United States Securities and Exchange Commission (SEC)

SEC är en amerikansk myndighet som har funnits sedan 1934 och övervakar handeln med värdepapper såsom obligationer, aktier med mera genom ett omfattande regelverk. Myndighetens uppdrag är att skydda investerarna och upprätthålla rättvisa, välordnade och effektivt fungerande marknader. Dessutom kan myndighet utfärda kraftiga sanktioner vid överträdelsen av reglerna. Exempel på vanliga överträdelser är insiderhandel, bedräglig handlande vid redovisning och förekomsten av oriktig eller vilseledande information om värdepappren.⁸²

3.3 Väsentlighet och risk

När revisorn planerar en revision måste han eller hon beakta vilka faktorer som skulle kunna göra att årsredovisningen blir felaktig på ett sätt som är väsentligt. Revisorns bedömning av väsentlighet med avseende på särskilda saldon eller bokföringsposter hjälper honom eller henne att besluta om vilka poster som skall granskas. Detta gör det möjligt för revisorn att välja sådana granskningsåtgärder som tillsammans kan förväntas minska revisionsrisken till en acceptabelt låg nivå.⁸³

Revisionen utförs i olika steg vilket benämns revisionsprocessen. De olika stegen innefattar, som bilden nedan visar, att erhålla och acceptera nya klienter, planera revisionen, utföra granskningen samt slutsatser och rapportering.

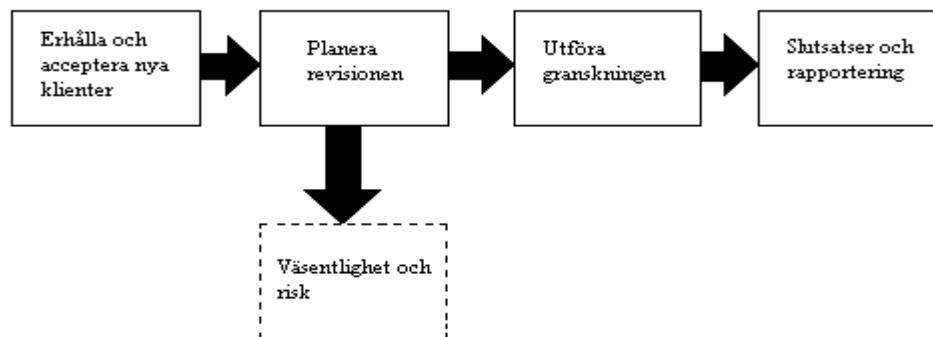
⁷⁹ ABL (2005:551) 9:3

⁸⁰ Moberg (2006)

⁸¹ FAR Del 2 (2007)

⁸² www.sec.gov

⁸³ FAR Del 2 (2007)

Figur 1: Revisionsprocessen⁸⁴

Det avgörande steget av revisionen är planeringen. Vid planeringen tittar revisorn på företagets bakgrund, kontrollmiljö och redovisningssystem. Utifrån dessa faktorer fokuserar revisorn på det som är väsentligt samt vart risken för fel är störst. Därför är begreppen väsentlighet och risk viktiga under planeringsstadiet. Dessa sammankopplas genom att *"ju högre väsentlighet desto lägre ska risken för fel vara"*.⁸⁵ Väsentlighet avgör vilka redovisningsposter som skall granskas under revisionen. Det innebär också vilken inriktning revisionsarbetet ska ha och hur mycket tid som ska läggas ned.

Att bedöma väsentligheten påverkas av både kvantitativa och kvalitativa faktorer. Som kvantitativa räknas bland annat finansiella rapporter, revisionsprogram, standarder och tidigare revisioner. Exempel på kvalitativa faktorer är personliga egenskaper, ekonomisk situation och erfarenhet. Som hjälpmedel för bedömningen används väsentlighetsbelopp. Detta belopp skiljer det väsentliga från det oväsentliga. Som bas för att beräkna det väsentliga beloppet används oftast nettovinst. Även totala intäkter, rörelseresultat, vinst per aktie, tillgångar och eget kapital används.⁸⁶

3.4 Aktiebolagslagen

Kapitaltillskott i form av apportegendom kan tillskjutas företaget antingen vid bolagsbildningen när aktierna tecknas, eller vid en nyemission. Vi har, i likhet med i lagtexten, valt att göra en uppdelning mellan bolagsbildning och nyemission. Först går vi igenom de gemensamma reglerna för bolagsbildning respektive nyemission i både gamla och nya ABL och sedan tar vi upp de tillägg och kompletteringar som gjorts fram till idag.

3.4.1 Bildande av aktiebolag

När ett aktiebolag bildas skall bolagets stiftare upprätta en stiftelseurkund. Stiftelseurkunden skall innehålla uppgifter om aktiernas teckningskurs, vilka personer som utgör bolagets styrelse

⁸⁴ Mäki (2007), sid 16

⁸⁵ RS 320, sid 411

⁸⁶ Mäki (2007)

samt vem som är bolagets valda revisor.⁸⁷ I de fall apportegendom tillskjuts istället för kontanta medel skall stiftelseurkunden också innehålla en redogörelse från styrelsen för de omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömandet av värdet på apportegendomen. I stiftelseurkunden skall även antecknas vilket värde apportegendomen kan komma att tas upp till i balansräkningen. Antalet aktier eller annat vederlag som skall lämnas för egendomen skall också antecknas.⁸⁸

En godkänd eller auktoriserad revisor skall inför registreringen av bolaget avge ett skriftligt, undertecknat yttrande över betalningen. Av yttrandet skall det framgå att;

1. all apportegendom har tillförts bolaget,
2. apportegendomen är eller kan förväntas bli till nytta för bolagets verksamhet,
3. apportegendomen i stiftelseurkunden inte tagits upp till ett högre värde än det verkliga värdet för bolaget.⁸⁹

De ovanstående reglerna är de som fanns med redan i ABL (1975:1385) och som finns kvar i ABL (2005:551). År 1995 gjordes ett tillägg i lagen, grundat på EG:s andra bolagsdirektiv, som innebär att revisorn också skall beskriva egendomen och ange den värderingsmetod som använts. Samtidigt gjordes ett tillägg som saknar motsvarighet i EG-direktivet, vilket innebär att särskilda svårigheter att uppskatta värdet på egendomen skall antecknas.⁹⁰ De värderingsmetoder som finns att tillgå för revisorn är antingen egendomens marknadsvärde eller dess bokförda värde.⁹¹

Enligt svensk rätt är det en kvalificerad revisor som skall avge apportintyget. Att det skall vara en revisor är ingen självklarhet. Enligt EG-direktivet skall det vara en oberoende sakkunnig som utses eller godkänns av myndighet eller domstol. Enligt förarbetena ansågs det förenligt med direktivet att föreskriva att det skall vara en revisor.⁹²

I ABL (1975:1375) var det bolagets valda revisor som skulle yttra sig över stiftarnas/styrelsens redogörelse. Den här regeln ändrades år 2001 på grund av att den skapade problem för svenska bolag som var börsnoterade i USA. Numera är det tillåtet för svenska bolag att använda sig av andra godkända eller auktoriserade revisorer än bolagets valda att yttra sig över betalning med apportegendom.⁹³

I förarbetena till ABL (2005:551) gjordes ytterligare tillägg förtydliga reglerna vid värdering av apportegendom. Det skall numera framgå av redogörelsen hur värdet på apportegendomen har bestämts samt vilka rättsliga och ekonomiska synpunkter som beaktats vid värderingen.⁹⁴

⁸⁷ ABL (1975:1387) 2:3 & ABL (2005:551) 2:5

⁸⁸ ABL (1975:1387) 2:3 & ABL (2005:551) 2:7

⁸⁹ ABL (1975:1387) 2:9 & ABL (2005:551) 2:19

⁹⁰ Prop. 1994/95:70

⁹¹ Prop. 1993/94:196

⁹² Prop. 1993/94:196

⁹³ Prop. 2000/01:87

⁹⁴ ABL (2005:551) 2:7

Betalning med apportegendom skall ske genom att apportegendomen avskiljs för att ingå i bolagets egendom.⁹⁵ Vilka åtgärder som behöver vidtas i det enskilda fallet får bedömas i enlighet med de sakrättsliga regler och principer som gäller för det ifrågavarande slaget av egendom. När det gäller lösöre förutsätts normalt att egendomen överförs i den tillträdande styrelsens besittning för bolagets räkning.⁹⁶

Revisorn skall i sitt yttrande bestyrka att förpliktelser som bolaget enligt villkor i stiftelseurkunden skall fullgöra efter bildandet har redovisats och värderats enligt god redovisningssed.⁹⁷

3.4.2 Nyemission

Om bolagsstämman skall pröva en fråga om nyemission av aktier skall styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut.⁹⁸ Förslaget skall kompletteras med en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse för bedömningen av bl.a. värdet av apportegendomen.⁹⁹ Vid nyemission är det styrelsen som ansvarar för redogörelsen till skillnad mot bolagsbildning då stiftarna har motsvarande ansvar.

Revisorerna skall sedan, liksom vid bolagets bildande, yttra sig över redogörelsen. Yttrandet skall ha samma innehåll som vid en bolagsbildning. Om inte något annat framgår av bolagsordningen, skall revisorn utses av bolagsstämman. Om någon särskild revisor inte är utsedd, skall granskningen istället utföras av bolagets revisor.¹⁰⁰

Lagstiftaren har i förarbetena till nya ABL gjort ett avsteg från huvudregeln gällande apportegendom vid nyemissioner. Enligt huvudregeln har aktieägarna företrädesrätt till tecknande av nya aktier i förhållande till det antal aktier de äger sedan tidigare.¹⁰¹ Det här avsteget från huvudregeln har inneburit att en intressekompromiss har uppstått. Intressekompromissen innebär i princip att gamla aktieägares företrädesrätt vägs samman med bolagets behov av möjligheten att kunna vidta riktade nyemissioner mot såväl gamla som nya utomstående aktieägare, där de senare väljer att erlagga likvid bestående av apportegendom.¹⁰² Lagstiftaren ställer dock långtgående krav på styrelse och revisorer när det gäller riktade nyemissioner som finansierar förvärv genom apport. De lagliga kraven kan delas in i fyra delar; skälen till avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt vid nyemission, prisaspekten, värde - och nyttoaspekten samt traditionskravet.¹⁰³

⁹⁵ ABL (2005:551) 2:18

⁹⁶ Prop. 2004/05:85

⁹⁷ ABL (2005:551) 2:19

⁹⁸ ABL (1975:1387) 4:4 & ABL (2005:551) 13:3

⁹⁹ ABL (1975:1387) 4:6 2st & ABL (2005:551) 13:7

¹⁰⁰ ABL (1975:1387) 4:6 3st & ABL (2005:551) 13:8

¹⁰¹ ABL (2005:551) 13:1

¹⁰² Engström (2001)

¹⁰³ Ibid

3.5 FAR SRS rekommendation 9 (RevR 9)

Den 1 mars 2008 trädde FAR SRS senaste revisionsstandard RevR 9 i kraft och syftar till att ge vägledning samt besvara de oklarheter som finns vid revisorsyttranden. Införandet av RevR 9 är en del av revisionskommitténs arbete med att harmonisera det svenska regelverket för revisorer och revision till internationella regler. Framförallt rapporteringen vid granskningsuppdrag som revisorer lämnar, kommer i framtiden att bygga på internationella standarder.¹⁰⁴ Vidare har tillkomsten av RevR 9 inneburit ökade krav för revisorerna vid granskningsarbeten. RevR 9 fokuserar på olika revisorsyttranden vilket medfört utförligare och tydligare vägledning bland annat för revisorns yttrande vid betalning med apportegendom jämfört med den som finns i aktiebolagslagen.¹⁰⁵ En viktig detalj inom granskningsarbetet som oftast inte framgår särskilt tydligt i lagen innebär att revisorn måste ha bevis som underlag för sitt yttrande. De nya riktlinjerna i RevR 9 klargör att det vid beskrivning av apportegendom eller fastställande av värderingsmetod måste det finnas tillräckliga och ändamålsenliga bevis till grund för yttrandet.¹⁰⁶

Revisorns granskningsarbete ska leda till ett uttalande om den grad av säkerhet som uppnåtts efter utförda kontrollåtgärder. Enligt ramverket för bestyrkandeuppdrag¹⁰⁷ kan revisorn endast göra två olika typer av bestyrkande, antingen med *hög men inte absolut säkerhet* eller med det något försiktigare alternativet *begränsad säkerhet*.¹⁰⁸ Omfattningen av granskningsarbetet bestämmer graden av säkerhet, exempelvis ett bestyrkande med hög men inte absolut säkerhet grundas på urval av lämpliga bevis medan vid begränsad säkerhet är det tillräcklig med en genomförd översiktlig analys.¹⁰⁹

Vid tillskjutande av apportegendom ska revisorn göra en bedömning av de åtgärder som styrelsen har vidtagit för att avskilja apportegendomen samt om det sakrättsliga skyddet har uppstått. Granskningen innebär att revisorn skaffar sig en förståelse av sakrättens regler för apportegendomen och vid behov får revisorn ta hjälp av en jurist för att avskära tredje mans (överlåtarnas borgenärer) anspråk på egendomen. Om värderingsunderlaget ha tagits fram av en utomstående part, kan revisorn granskning begränsas till att endast bedöma den egna tilltron till värderingsmannen. Däremot om styrelsen har upprättat värderingen bör revisorns göra en noggrannare granskning om exempelvis vilka antaganden eller vilken värderingsmetod som har använts.¹¹⁰

¹⁰⁴ Bäckvall & Engstedt (2008)

¹⁰⁵ RevR 9

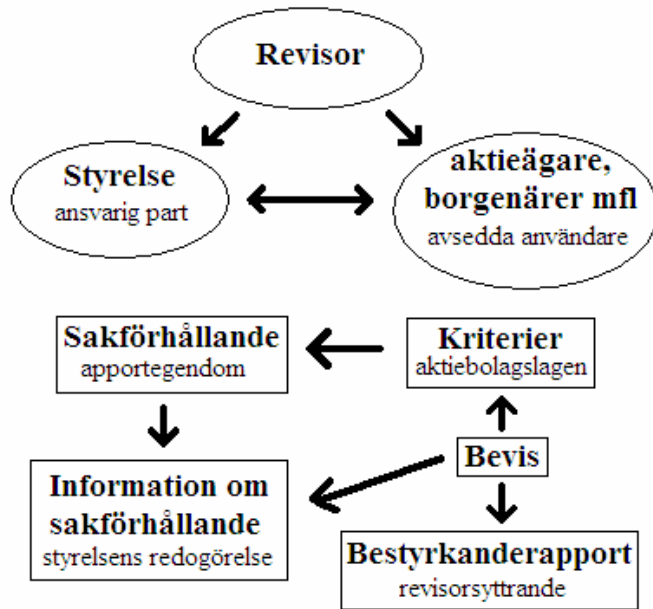
¹⁰⁶ Ibid

¹⁰⁷ IFAC (2008)

¹⁰⁸ RevR 9

¹⁰⁹ Bäckvall & Engstedt (2008)

¹¹⁰ RevR 9

Figur 1: Revisorsyttrande i samband med apport vid nyemission¹¹¹

Ovanstående bild illustrerar hur arbetet med revisorsyttrande i samband med apportemission vid nyemission går till. Styrelsen upprättar och ansvarar för värderingen och redogörelsen över apportegendomen. Regler för hur en apport ska genomföras framgår av aktiebolagslagen. Revisorn skall samla bevis om huruvida värderingen över egendomen uppfyller kraven i ABL. Slutligen avger revisorn ett yttrande där han bestyrker att egendomen är till nytta för bolaget, att den tillförts bolaget samt att den inte tagits upp till ett för högt värde. Syftet med revisoryttrandet är att säkerställa aktieägar- samt borgenärsskyddet.¹¹²

¹¹¹ Bäckvall & Engerstedt (2008), sid 41

¹¹² Bäckvall & Engerstedt (2008)

4 Empiri

I uppsatsens fjärde kapitel redovisar vi de svar som respondenterna haft på våra frågor. Empirin är uppdelat efter de olika temana i vår intervjuguide. Inledningsvis i kapitlet presenterar vi uppsatsens respondenter. Sedan har vi delat upp kapitlet efter uppsatsens två problemformuleringar. Efter respektive problemformulering presenterar vi de svar som vi fått från respondenterna. I tillägg till problemformuleringarna har vi lagt in fem underrubriker för att på så sätt dela upp texten under olika teman.

4.1 Uppsatsens respondenter

4.1.1 Revisor 1

Undersökningens första respondent heter Klas Brand, han är utbildad civilekonom på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Klas började arbeta som revisor på en mindre revisionsbyrå efter sin examen 1980. Efter något år började han arbeta på Öhrlings där han idag arbetar som auktoriserad revisor och partner. Han arbetar idag mest med större börsnoterade bolag och koncerner. De senaste tio åren har Klas varit med och utfärdat ungefär tio apportintyg.

4.1.2 Revisor 2

Den andra respondenten heter Fredrik Waern och är auktoriserad revisor på KPMG där han arbetat sedan sin examen 1994. Han utbildade sig till civilekonom vid högskolan i Borås innan han avslutade sina studier med ett år på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Idag arbetar Fredrik främst med ägarledda företag och har de senaste åren utfärdat två-tre apportintyg per år. Men dessförinnan arbetade han med att hjälpa studenter att starta upp företag utifrån sina affärsidéer genom Drivhuset på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Under samarbetet med Drivhuset utfärdade han uppskattningsvis 10-20 apportintyg per år.

4.1.3 Revisor 3

Den sista respondenten i undersökningen heter Ann-Lovise Rosenqvist. Hon är auktoriserad revisor på Ernst & Young där hon idag arbetar med ägarledda företag. Hon har tidigare arbetat med börsnoterade bolag och har därför kunskap om apportintyg i både små och stora företag. Ann-Lovise tog sin examen på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet 1986 och blev auktoriserad revisor fem år senare. Hon har arbetat med ett antal bolag som har vuxit genom att förvärva andra mindre företag och har därför utfärdat relativt många apportintyg där apportegendomen främst har bestått av rörelsegrenar eller hela företag.

4.2 Vilka problem ställs revisorn inför vid utfärdandet av apportintyg?

4.2.1 Revisor 1

Tillvägagångssätt vid utfärdande av apportintyg

Klas berättar att det vid värdering av apportegendom är företagsledningen eller styrelsen som skall göra själva värderingen beroende på vilken typ av apport det handlar om. De skall göra någon form av bedömning över vad egendomen är värd. Respondenten påpekar att det är stor skillnad för revisorns granskning om företaget själva anser sig ha den kompetens som behövs för att värdera egendomen och därmed internt genomfört värderingen eller om de väljer att ta hjälp av en extern värderingsman.

När revisorn granskar företagsledningens redogörelse är det de tre kriterierna i ABL som är det viktigaste. Revisorn skall uttala sig om huruvida apportegendomen är till nytta för företaget, att den inte tagits upp till ett högre värde än verkliga värdet för företaget samt att den tillförts bolaget. Oavsett redogörelsens utseende måste revisorn utgå från de tre kriterierna. Man får titta på vad som skall tillföras, kommer den vara till nytta för bolaget? Vad gör ledningen för bedömningar, vad är det värt, har den tillförts? Man får utgå från det som står i lagen, det måste man. Det händer ofta att revisorn måste säga till styrelsen att den här värderingen måste kompletteras. Det kan bero på att det inte framgår tydligt vad egendomen skall användas till eller att man inte förstår från redogörelsen huruvida ett värde är korrekt eller inte.

Problem vid värdering av apportegendom

Klas tycker att värderingsfrågan som helhet är den största svårigheten, sättet man värderar på. Ett problem är att få företaget att inse att de behöver en tredjepartsvärdering. Företagsledningen tycker ibland att de kan göra värderingen själva. Det kan vara ett problem för revisorn att övertyga styrelsen att det är värt att lägga ner mycket pengar på en värdering. Det är inte alltid nödvändigt med tredjeparts värdering, det är helt beroende på vilken typ av egendom som skall apporteras in.

Många gånger är värderingen enkel, exempelvis vid värdering av ett fordon eller andra materiella tillgångar där företaget relativt enkelt kan genomföra värderingen själva. Ibland kan det dock förekomma att det är en annan typ av tillgång som skall värderas såsom en rörelse eller immateriell tillgång. I sådana fall kan värderingen vara betydligt svårare och då kan det krävas att företaget anlitar en extern värderingsman som utför värderingen. Har företaget tänkt apportera in en rörelse krävs en bedömning som baseras på diskonterade kassaflöden och det kan inte vem som helst göra. Klas slår fast att revisorer inte är några specialister på att värdera saker. De kan göra bedömningar, men utförliga värderingar är andra bättre på att göra.

Om företagsledningen inte tar in en värderingsman vid svårare bedömningar hade Klas antagligen avstått från att skriva ett apportintyg. Respondenten menar att det inte finns något facit, utan varje situation är helt och hållet unik. Omfattningen av revisorernas arbete med

värderingen beror till stor del på det arbete företagsledningen har gjort och deras redogörelse. Det är upp till företaget att ta in tredjeman för värdering.

När det kommer till svåraste värderingen som han varit med om berättar Klas att han egentligen skulle till Ryssland och apportera in en skidanläggning i ett stort bolag, men det kom något i vägen. I det fallet skulle det vara högst aktuellt med en utomstående värderingsman för att sätta ett korrekt värde på skidanläggningen...

Klas upplever inte att det skulle uppstå sådana svårigheter att det skulle leda till att revisorn inte bifaller företagsledningens redogörelse. Han menar att arbetet med apportintyget hela tiden är en dialog, det är inte vi (revisorer) och de (klientföretaget). Arbetet med värderingen av apportegendom och utfärdande av apportintyg går ut på att styrelsen skall få fram en bra redogörelse.

Oberoendet

Klas säger att det är många som tvistar om huruvida vårt oberoende påverkas eller inte vid den här typen av uppdrag. Det gäller att man känner sig komfortabel i sin roll. Det kan hända att man som revisor hamnar i en situation där man skriver ett apportintyg vid ett tillfälle. När man tre månader senare granskar årsredovisningen kommer man fram till att den här egendomen inte alls är värd det den var vid förra tillfället då hamnar man i taskig situation. Då måste man ha mod nog att säga att det var andra förutsättningar då mot nu och det är känsligt, rätt eller fel är svårt att säga. Det kan strida mot självgranskningshot och därför är det viktigt att ha tredje part som stöttar upp värderingen.

Men Klas upplever inte oberoendet som ett stort problem utan det är främst värderingen som kan komma att skapa problem när det gäller apportintygen. Så länge man känner sig komfortabel i värderingen tycker han inte att oberoendet är ett problem.

SEC-reglerna har man inom revisorskretsar diskuterat och tvistat om en längre tid, enligt Klas, utan att komma fram till några vettiga svar. SEC har väldigt många strikta regler som revisorsbranschen i Sverige försöker undvika att ta till sig fullt ut. Han säger att den delvis negativa inställningen till reglerna beror på att revisorer tycker att reglerna försvårar mer än de förbättrar regelverket. Men trots att Sverige inte tar efter alla nya regler som tillkommit inom revisionen så är revisionsyrket mycket mer detaljerat idag än för tio år sedan med analysmodellen och allt vad det innebär. Klas säger att man som revisor måste sätta sig ner när det kommer till apportintyget eller andra typer av kombiuppdrag och fundera på om detta kan strida mot oberoendet. Apportintyget är ju en typ av tilläggsuppdrag som revisorn får från bolaget och det skall dokumenteras som vanligt. Det kan vara så att det i ett fall strider mot oberoendet och då får man fundera på hur man skall hantera det, när nästa bolagsstämma är och liknande. Sedan får man fatta beslut om bolagsordningen och kanske får någon annan revisor ta över. Klas säger sig inte ha råkat ut för det, men det skulle kunna hända.

Men det finns sätt att komma runt reglerna enligt Klas som berättar att han för några år sedan var med om en apportemission som revisor för Lundin Petroleum tidigare Lundin Oil som var noterade på Nasdaqbörsen i USA. Företaget och revisorerna insåg att det skulle skapa problem om de nuvarande revisorerna utfärdade apportintyget. För att undgå SEC-reglerna avgick Öhrlings som revisionsbyrå två veckor innan bolagsstämman, istället tog Lundin Petroleum in två andra revisorer som var med under två veckor och utfärdade apportintyget. Det ledde till att revisorerna sedan var "smittade" enligt SEC-reglerna och Öhrlings valdes om igen på bolagsstämman. För företag respektive revisionsbyrå fanns det inget fel i förfarandet utan det var bara ett sätt att hantera reglerna.

Tidigare var det lagstadgat att det var bolagets revisor som skulle skriva intyget. Efter kringgåendet av lagen ändrade man reglerna till att en annan revisor än bolagets valda kunde utfärda apportintyget om det fanns inskrivet i företagets bolagsordning. Men det kräver alltså ett aktivt beslut från bolaget. De måste skriva in i bolagsordningen att det är tillåtet för andra revisorer än bolagets valda att utfärda apportintyg. Enligt Klas är det långt ifrån alla bolag som har detta inskrivet i bolagsordningen och då är det alltså bolagets valda revisor som skall utfärda intyget.

4.2.2 Revisor 2

Tillvägagångssätt vid utfärdande av apportintyg

Respondent 2, Fredrik Waern, berättar att han för några år sedan var involverad i ett samarbete med Drivhuset på Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Genom Drivhuset har studenter möjlighet att prova och ibland förverkliga sina affärsidéer vilket har lett till en hel del nya företag startas upp. Ett grundläggande problem som de flesta nya företag stöter på, när de vill starta ett företag i aktiebolagsform, är att få ihop startkapitalet på 100 000 kronor i kontanter. Då finns möjligheten att ersätta kontanterna med egendom för motsvarande värde. Egendom som Fredrik skrev apportintyg för under samarbetet med Drivhuset var exempelvis bilar, datorer, patent samt andelar i handelsbolag. I de här fallen gällde det alltså vid bolagsbildande och det som skulle göras var att värdera egendom till ett värde mellan 0 - 100 000 kr. Det kunde vara både relativt enkla beräkningar då stiftaren kunde visa ett kvitto på tillgången eller att han fick gå till en bilhandlare och få ett värderingsintyg. Men ibland kunde det röra sig om svårare värderingar av exempelvis immateriella tillgångar.

Det bolag som haft den bästa utvecklingen av de företag som Fredrik samarbetade med genom Drivhuset ville apportera in en ansökan om patent. Personen bakom företaget tyckte själv att hans patentansökan var värd mycket pengar. I sådana fall kan det enligt respondenten vara svårt att värdera tillgången eftersom värdet idag är lika med det framtida kassaflödet diskonterat. Det blir liksom en lek med siffror och det är svårt att med säkerhet säga värdet. Det blir alltså rena uppskattningar. Då måste revisorn skriva in i apportintyget att värderingen bygger på framtida prognoser och att det innehåller stor osäkerhet men att man ändå anser att det är ett rimligt värde. Det är främst de framtida borgenärerna som kan lida skada om det skulle bli fel. Men i fallen

med Drivhuset handlade alltså de flesta apportintygen vid bolagsbildningar och det var fråga om så pass små bolag, så skadan kan maximalt bli 100 000 kr om egendomen vid en konkurs skulle visa sig vara värdelös. I fallet med patent krävdes det resurser upptill startkapitalet för att få bolaget att starta upp och med patentansökan säger Fredrik att det var Västra Götalandsregionen som tillsköt pengar. Det svåraste är att värdera tillgångar utan fastställt marknadsvärde. Apportintyg vid bolagsbildningar har revisor 2 alltså utfärdat många gånger och det har inte blivit fel en enda gång. Man måste dock skilja på apportintyg vid bolagsbildningar och vid apportemissioner, eftersom det vid apportemissioner oftast handlar om betydligt större belopp och ibland hela företag.

Under de åren som Fredrik arbetade med Drivhuset utfärdade han 10-20 apportintyg årligen vilket han var ensam om på sin byrå (KPMG). Han berättar att det i själva verket är väldigt ovanligt att man utfärdar så många apportintyg, så vanligt förekommande är det inte att företag använder sig av apportegendom. Det beror enligt Fredrik helt på vilken typ av bolag man jobbar med. De som arbetar med börsbolag skriver också apportintyg men det är på helt annan nivå. Det är främst när två eller flera bolag vill gå ihop som apportegendom används i större bolag och sådana affärer görs inte så många. De som arbetar med större bolag kanske skriver ett intyg var femte år menar Fredrik. Det kräver också en betydligt större arbetsinsats när apportegendom skall värderas i större bolag, det kan vara team på fyra-fem personer som skriver dem. I mindre ägarledda bolag är det fullt möjligt för revisorn att skriva intygen själv.

Problem vid värdering av apportegendom

I vissa fall kan det vara så att en privatperson har köpt in ett kontor till sin lägenhet och sedan säger han att kontoret används i verksamheten. Kan han i ett sådant fall visa kvitto på tillgångar motsvarande 100 000 kronor är det inget problem att värdera, men hur ska man kunna tradera (överföra) det? Då är man inne i lösöre kungörelse men det blir lite spel för galleriet. Det här med sakrätt är ett vanligt problem vid utfärdande av apportintyg, menar Fredrik. Det är i många fall extremt svårt att bevisa att egendom har överförts till bolaget och därmed blivit sakrättsligt skyddad. Det är relativt enkelt med exempelvis bilar att genom bilregister kontrollera äganderätten, men vid annan typ av tillgångar är det många gånger inte möjligt. I slutändan blir det problem med borgenärsskyddet och respondenten tror det kan vara lätt att agera bedrägligt i den här typen av situationer.

Fredrik tror dock att den typen av kunder som vill utnyttja apportegendom på ett sådant sätt att de vill ta lån och låna upp egendomen, eller på annat sätt handla bedrägligt, vänder sig antagligen till andra typer av byråer än den han representerar (KPMG). Med stor sannolikhet vänder de sig till mindre byråer eftersom de normalt sett har lägre arvoden än de stora etablerade byråerna. Anledningen till detta är att då en revisor känner sig osäker vid en värdering lägger han ner mer tid på värderingen och när en byrå är relativt dyr att anlita är det bättre för klienten att gå till en annan byrå med lägre timtaxa. Fredrik säger att han aldrig sett företag ta in en utomstående värderingsman mycket beroende på att han arbetar med ägarledda företag och att summorna inte blir gigantiska. Men vid större värderingar kan revisorn i många fall vara tvungen att ta in hjälp

utifrån. Enligt RevR 9 står att man till och med ska ta hjälp av en jurist för att säkerställa sakrättsliga skyddet vid osäkerhet.

Fredrik säger att revisorn för det mesta litar på kunden, det är inte ofta revisorn åker ut och tittar att allt som finns med på ett kvitto har övergått. Istället gör man stickprov, eller om de har kontoret hemma så får man som revisor åka hem till kunden. Men det är inte vanligt förekommande även om det givetvis skall vara så. Det beror helt och hållet på vilket belopp det är som skall apporteras in.

Den andra typen av intyg, som skall utfärdas vid apportemissioner alltså inte bolagsbildning kan skapa lite mer problem. Vid apportemissioner är det ofta mycket större värden som apporteras in och det är vanligt att företag använder aktier i andra bolag och gör andelsbyten. För att det skall vara skattemässigt gångbart skall värdet på aktierna sättas till marknadsvärde. I den situationen är man inne på hur mycket ett bolag är värt och då kanske revisorn inte vill eller kan sätta det värdet själv utan tar istället hjälp av en annan revisionsbyrå eller någon annan utomstående aktör som gör den värderingen. Det värde man utgår ifrån som värderingsgrund i det fallet är företagets egna kapital. Är det riktigt stora bolag kan man utgå från börsvärdet vilket gör värderingen lättare eftersom värdet då finns noterat på börs, genom börskursen, vilket gör att det är relativt enkelt att kontrollera.

Fredrik berättar att han för någon månad sedan arbetade med en koncern som ville göra en ombildning inom koncernen och starta ett holdingbolag. Privatpersonerna som ägde aktier i den befintliga företagsstrukturen fick aktier i det nya holdingbolaget genom en apportemission. Då skall revisorn fylla i intyget med vad aktierna är värda men det skall också anges vilka problem som uppstått vid värderingen. Det som är viktigast är att kontrollera hur aktierna gått över till det nya bolaget. Och i det här fallet är det egentligen bara aktieboken som man kan kontrollera. Teoretiskt kan det givetvis vara många problem med apportintygen, men i praktiken tror han att problemen är ganska små.

Av de tre kriterierna i aktiebolagslagen är det nyttan som är lättast att försäkra sig om, anser revisor 2. Anledningen till det är att bara egendomen är till gagn för verksamheten på något sätt kan man säga att det är till nytta för företaget. Man kan sträcka sig så långt att egendom som är rörelsefrämmande kan användas som apportegendom om det rör sig om en investering som kan generera intäkter i framtiden. I några fall kan det dock vara svårt att intyga att nyttan för företaget är uppfylld. Det skulle kunna vara då någon vill apportera in privat egendom som inte kan komma att generera några intäkter överhuvudtaget och då måste den anses vara onyttig. Exempelvis om ett företag vill använda en skateboard som apportegendom och företaget inte handlar med skateboards i vanliga fall. Alla vet att en skateboard inte stiger i värde och att den inte genererar intäkter, då måste man som revisor neka företaget att använda den som apportegendom. Exemplet som vi nämner i den här uppsatsens första kapitel med veteranbilar skulle kunna vara okej anser Fredrik. Lite beroende på vilken typ av verksamhet de bedriver, eftersom de kan stiga i värde. Men det ställer högre krav om bolaget inte har något med

fordonsverksamhet att göra. För företagare som vill handla bedrägligt är det enligt respondenten ganska lätt att styra det här. De som vill göra sådana upplägg kan det här med apportintyg väl och kan då skriva in i bolagsordningen att de ska handla med veteranfordon och då kan inte revisorn säga att det inte är så. Privat lösöre kan alltså skapa problem, men annars är nyttan inget problem.

Värdet kan vara svårt i teorin men inte i praktiken och likadant med tillförseln. Numera skall alla tillgångar finnas i ett anläggningsregister hos bolaget och då är det registret revisorn får vända sig till för att se att egendomen tillförts. Sedan måste styrelsen på begäran skriva ett intyg att de tillgångarna finns kvar i bolaget. Revisorn gör ju stickprov och ett stort bolag kan ha otroligt mycket tillgångar så man inventerar inte alla utan gör stickprov vid revisionen och det är likadant med apportegendom.

Fredrik säger att det i slutändan blir sakrättsfrågan som skapar mest problem. Han anser att svensk rätt är lite underlig på så sätt att en person eller företagare kan köpa en båt och betala den fullt. Om sedan båtförsäljaren går i konkurs så ingår båten normalt i konkursboet. Men om köparen tar ut båten från båtförsäljarens område och monterar ny utrustning och sedan ställer tillbaka båten, då tillhör den inte lagret hos båtförsäljaren och kan sedermera inte ingå i konkursboet. Detta gäller om konsumenten kan bevisa att han haft en transport ut och sedan in igen. Det finns en mängd sådana områden där det är svårt att säga om traditionen är tillräcklig och även jurister som är duktiga på konkurs- och sakrätt kan inte garantera att tillgången är sakrättsligt skyddad, då är det givetvis väldigt svårt för revisorer att kunna veta svaret. Det finns rättsfall som är snarlika men man kan sällan eller aldrig vara helt säker på att det sakrättsliga skyddet har inträtt och det är en svaghet på det här området. Det skulle enligt respondenten vara bättre om det var formulerat på intygen att ”enligt min bedömning så är... sakrättsligt skyddat”.

Det är egentligen det här som är det största problemet med apportegendom säger Fredrik. Ytterst i konkurs och om apportegendomen inte ingår i boet och därmed är det inte kreditgivaren som får den. Har revisorn ändå skrivit att det är en del av det egna kapitalet så blir det väldigt besynnerligt i slutändan. Det är väl egentligen den teoretiskt mest svårbedömda frågan, om bolaget fått sakrättsligt skydd.

Den svåraste värderingen som revisor 2 har varit med om är det patent han pratade om inledningsvis. Det går inte alls att säga något om tillgången och det finns ingen extern värdering överhuvudtaget. Men han godkände patentet, inte till ett värde av 100 000 kronor dock utan stiftaren satte in 50 000 kronor kontant och patentet stod för resten. Det här företaget blev efter några år uppköpt av Midrock så det gick bra.

När det gäller om frågan om hur vanligt det är att revisorn inte bifaller företagsledningens redogörelse vid utfärdande av apportintyg återkommer respondenten till exemplet med patent igen. Om det i en sådan situation är så att privatpersonen/företagaren i sina kalkyler anser att patentet är värt 50 miljoner kronor. Det hade en revisor givetvis inte accepterat på grund av osäkerheten i bedömningen. Det är självklart lika osäkert till 50 000 kronor men risken för

borgenärerna blir lägre. Det tar revisorn med i sin värdering trots att det egentligen inte är rätt att göra så.

Men Fredrik är noga med att påpeka att det hela tiden är en dialog, han vill inte kalla det rådgivning. Men revisorn kan säga till kunden att en värdering är svårbedömd och han kommer att skriva om det i intyget. Att det finns skrivet i intyget att det föreligger osäkerhet i bedömningen har egentligen ingen funktion förutom att en väldigt seriös långgivare kan kolla upp hur tillgångarna tillförts. I det fallet kan då långgivaren se att företaget har tillfört ett patent och om han vill kan han se att revisorn varnat för att värdet är osäkert. En sund kreditgivare kan då säga att han inte ser det som ett pålitligt värde och då är det upp till styrelsen och revisorn att i slutändan säkerställa värdet. Revisorn gör det genom sin ansvarsförsäkran och styrelsen genom sitt ansvar. Det är sällan eller aldrig någon rådgivning som ligger bakom det här utan det är företagsledningen eller styrelsen som har en uppfattning om vilken egendom han eller hon vill tillföra.

Oberoendet

Oberoendet skulle kunna bli ett problem i en situation där man sätter ett högt värde på en tillgång som skall användas som apportegendom och det sedan har gått dåligt för företaget. Då är det givetvis lite svårare att ta upp en diskussion om nedskrivningsbehov. Ett exempel är att revisorn för en månad sedan tyckte att ett patent var värt 50 000 kronor, sedan går det ett tag och det blir inga intäkter. Då kan det föreligga ett nedskrivningsbehov, vilket kan se lite konstigt ut om det blir lite kort tid mellan utfärdandet av apportintyget och revisionsberättelsen i årsbokslutet. Därför finns det en tendens att det inte skall vara den valda revisorn som uttalar sig utan en annan revisor. I Sverige är det enligt revisor 2 väldigt sällan som man kallar in en extern revisor i alla fall i små och medelstora företag för att utfärda ett apportintyg. Det är nog bara om den valda revisorn känner att det är så svårt att han inte vill ha den värderingen på sitt samvete. Då är det en kvalificerad revisor som skall utfärda intyget, vilket kontrolleras av bolagsverket.

På tal om SEC-reglerna menar Fredrik att idag känner alla till att de finns. Men han berättar att när de infördes i början av 2000-talet kunde det uppstå osäkerhet. Han säger att när Volvo bytte ägare kort efter att reglerna togs i bruk så visade det sig att en revisionsbyrå var utstraffad och inte fick skriva intygen. Han tycker att reglerna är sunda på så sätt att de minimerar risken för jäv och för att reglerna är till för att inte Enron skall hända igen. I Enron var det revisionsbyrån Andersen som hade väldigt mycket konsultation. Och problemet är att om man som revisor arbetar mycket nära en kund och sedan får i uppgift att skriva ett intyg så är det klart att det är lättare att se det bolaget som en helhet, all risk och alla tjänster de säljer. Det blir skillnad om det är en utomstående revisor som bara fokuserar på att skriva just det intyget och ser till att det blir korrekt genomfört och sedermera rätt värderat. Det är lätt hänt att en huvudansvarig revisor för en stor koncern kan tycka att värderingen av en tillgång är en småsak i ett större sammanhang. Det är klart att han vill värdera egendomen så korrekt som möjligt, men han kan veta att det finns stora övervärden på andra tillgångar och ser att det här bolaget tål ändå en smäll och inte tar hänsyn till risken på samma sätt som en utomstående person skulle göra.

Efter Enron-skandalen är det så att de stora bolagens revisorer ibland inte vill eller får skriva apportintygen för att man kan bli ”utstraffad”. Med att bli utstraffad menas att en revisor, framförallt utomlands, om han skriver på ett apportintyg kan straffa ut sig själv och inte kan få dem som kund sedan förutom på konsultsidan. Det här är huvudorsaken till att revisorer aktar sig lite för att skriva apportintyg för presumtiva kunder.

4.2.3 Revisor 3

Tillvägagångssätt i arbetet med apportintygen

Ann-Lovise säger tillvägagångssättet vid utfärdande av apportintyg är lite olika, beroende på vilken typ av apport. De flesta apportintyg hon har varit med och utfärdat är i samband med företagsförvärv, där en hel verksamhet blir uppköpt av ett annat företag. Det är också lite olika hur man går tillväga beroende på hur företagsledningen gjort sin värdering. Ibland är värderingen professionell, grundlig och det finns ett bra underlag som man kan utgå ifrån. I andra fall får man gå ett steg längre, om man då till exempel utgår från avkastning så får man se att man har en historisk avkastning som stämmer överens med värderingen. Sedan finns det de fallen då man har köpt någonting men man har aldrig gjort någon dokumenterad värdering. I de fallen blir det lite krångligare för då måste man förklara för styrelsen att man måste ha en dokumentation för hur man kom fram till det här värdet.

Det är viktigt att slå fast att det är alltid företaget som skall ta fram värdet och revisorn som skall granska det. Det är inte alltid det går till så i praktiken, men i de flesta fall är det definitivt så. Och då är det styrelsen som ska lägga fram för bolagsstämman hur man har gjort värderingen. Det arbetet måste de göra, men i vissa fall kan de ta hjälp, helst utifrån och det är gränsfall hur mycket man som revisor kan säga på grund av jävsproblematiken. Revisorn får inte göra värderingen, absolut inte, det är ganska solklart men däremot kan man hjälpa företaget med hur de skall ställa upp och dokumentera det som de redan har värderat. Man måste vara tydlig med uppdelningen, framförallt i ägarledda bolag. I större börsbolag finns det oftast tydligare struktur, att man har sina ”värderingsmodeller” som man jobbar utifrån och då är det enklare.

I slutändan får man många gånger vid företagsförvärv verifiera verksamheten utifrån historik och komma fram till att det här värdet borde egendomen ha. Det kan exempelvis vara så att de fem senaste åren har företaget gjort vinster och man räknar med liknande vinster även kommande år, då är hon ganska nöjd med det. Men sedan finns de tillfällen då det funnits stora skillnader mellan tidigare vinster och kalkyler för kommande år. Då bör revisorn säga till företaget att de behöver en extern värdering för att säkerställa värdet. Att man helt enkelt vill ha ett bättre underlag till hur företaget har kommit fram till värdet. Det är inte jättevanligt att man tar in hjälp utifrån, men det händer. Framförallt när det handlar om svårare fall antingen genom att värderingen är svår eller att det handlar om så pass mycket pengar att det är väsentligt. För inom revision arbetar man alltid med väsentlighet och risk. Är det ett litet belopp som är svårt att värdera, kanske man ändå gör någon slags rimlighetsbedömning. När man pratar om små belopp är det i förhållande till bolagets balansräkning. Dels är det alltså apportegendomens värde i

förhållande till balansomslutningen och dels svårigheten att sätta ett värde på egendomen, som avgör om man tar in en extern värderingsman.

Problem vid värdering av apportegendom

Huvudproblemet med apportintyg, enligt revisor 3, uppstår främst vid apportemissioner och inte vid bolagsbildningar. Vid bolagsbildningar är det ovanligt att företag tillskjuter några högre värden utan det brukar handla om ett startkapital på 100 000 kronor. Ann-Lovise berättar att hon just nu håller på med ett sådant fall, där ett varulager skall värderas. Hon säger sig inte ha funderat så mycket på det, men det blir nog så att hon åker ut och inventerar lagret genom stickprov. Ernst & Young har tidigare reviderat det här bolaget så de vet vad tillgångarna är värderade till vid det senaste bokslutet. Det som är viktigt i de här fallen för revisorn är kommunikationen med bolaget att de förstår att detta är en tillgång. I det här fallet var det så att företaget tyckte att de inte behövde tillskjuta 100 000 kronor utan att de istället ville tillskjuta lagret. Men så är det inte, utan istället för att sätta in kapitalet i kontanter, så kan företaget sätta in 100 000 kronor i form av egendom.

Revisor 3 tycker det är svårare att värdera ju högre värden det handlar om. En annan svårighet är när det rör sig om tillgångar som man inte riktigt kan ta på. Köper man exempelvis ett bolag för en miljon och man värderar det till en och en halv miljon då behöver man inte göra ett jättestort arbete, för det mesta finns då i kassan eller tillgångarna som redan är värderade. Men däremot om det här bolaget som har substans på en miljon skall tas upp i böckerna till 30 miljoner, då är det massa andra värden som inte syns i räkenskaperna, exempelvis immateriella tillgångar eller goodwill som måste värderas.

Av de tre kriterierna i aktiebolagslagen är tillförseln oftast det enklaste att försäkra sig om. Så är det i de flesta fallen, speciellt om det handlar om aktier för då blir ju de nya ägarna inskrivna i aktieboken. Det är i de flesta fallen ganska enkelt. Men det är klart att i en koncernstruktur kan det vara svårt att bestämma vilka tillgångar som tillhör moder- respektive dotterbolag, att företaget inte gör det man sagt och då struntar i att föra över samtliga tillgångar man åtagit sig att överföra. Det blir mer en teoretisk fråga i samband med koncerntransaktioner.

Den svåraste värderingen Ann-Lovise har varit med om var då hon skulle apportera in ett kundregister för ett företag som höll på med nätverksförsäljning. Registret var värt väldigt mycket pengar men det var svårt att bestämma vilken nytta det apportrande företaget skulle kunna få av kundregistret. Det här fallet slutade med att hon inte skrev på apportintyget, utan skrev att det inte gick att uttala sig om värdet. Ett kundregister skall man ta upp bland tillgångarna och enligt IFRS skall man då ta upp till ett värde som gör att så lite som möjligt blir goodwill. Däremot skall man kunna sätta ett värde på det och det är inte lätt.

I fallet med kundbasen var nyttan det svåraste. Hon skulle vilja säga att generellt är det nyttan som är det svåraste att försäkra sig om. Värdet kan man teoretiskt nästan alltid få fram genom en extern värdering. De två hänger lite ihop, alltså nyttan och värdet. En tillgång kan ha ett visst

värde beroende på om den kan användas i bolaget och kan den inte användas är värdet ofta noll. Värdet är i de flesta fallen avhängigt av nyttan.

Kundregistret är i alla fall varit det svåraste ställningstagandet som hon har varit med om. Rent praktiskt har hon gjort någon företagsvärdering som varit svårare. Då bestod svårigheten i att få in värderingsunderlag för ett Norskt bolag. Det tog lång tid att få in underlaget och när det sedan mottogs var det svårt att veta huruvida man kunde förlita sig på den revision som gjorts i bolaget innan eller om hon skulle vara tvungen att revidera det norska bolaget själv.

Ann-Lovise tror det är väldigt ovanligt att revisorer inte bifaller företagsledningens redogörelse vid utfärdande av apportintyg. Båda parter vill ju komma fram till ett så bra värde som möjligt på egendomen. Det handlar om att kunna kommunicera mellan företag och revisor, vilket sällan skapar några större problem.

Oberoendet

Revisor 3 anser att oberoendet kan vara problematiskt vid apportintygen, men anser att så är det hela tiden. Vid alla typer av revisionsuppdrag måste man alltid dra gränsen mot rådgivning och där måste man vara väldigt tydlig. Revisorer får inte sätta värdet, utan det gör styrelsen. Däremot kan revisorerna biträda företaget med hur man kan ta fram värdet. Hon har här på byrån, och det har alla de stora byråerna, en enhet som jobbar med just företagsvärderingar och dem anlitar hon inte när hon är bolagsrevisor. Det skulle kunna bli klassat som byråjäv. Däremot används de om det är en annan byrå som gör värderingen. Man kan dock hjälpa företagen framförallt vid mindre förvärv där det inte behövs någon extern värdering utan det handlar om hur man ställer upp de underlagen man har.

När SEC-reglerna kommer på tal säger sig Ann-Lovise inte riktigt ha förståelse för SEC-reglerna eftersom revisorn skall vara oberoende oavsett om det är i samband med en apport eller i samband med värdering av hela balansräkningen. Att det skulle vara en skillnad har hon svårt att förstå. Hon säger sig dock förstå resonemanget, att man först lämnar apportintyget och då finns det en situation att samma revisor inte kan ha en annan åsikt i bokslutet och det är väl det de är ute efter. Hon har själv aldrig varit med om det åt det hållet men däremot har hon varit med om en situation där ett företag värderat sina egna aktier för lågt eftersom aktierna stigit i värde sedan förra värderingen. För noterade bolag finns det en rekommendation för vilket värde aktierna skall värderas till. Då bokför man ju eget kapital debet eftersom det ofta handlar om överkurs delas det upp på eget kapital och överkursfonden. Som credit bokför man tillgångar, och sätter man det för lågt, blir det ju ett lägre värde på tillgången. Det är egentligen inget problem förutom att det redovisningsmässigt är fel. Det har hon alltså varit med om, men med tanke på att egna kapitalet inte blev för högt värderat så var det inget problem. Men Ann-Lovise säger att självklart kan det bli så att man värderar något en gång och senare är det ett annat värde nästa gång. Det finns ju enkla apporter, men många kan vara ganska komplexa. Samma apport kan innehålla byte av aktier, flerparts transaktioner samtidigt som ett utvecklingsbolag kan vara inblandat, och vad är då rätt kurs? På redan noterade företag finns det i alla fall en börskurs att utgå ifrån men på

onoterade finns det ju ingenting. Det handlar om vad marknaden är beredd att betala vilket kan ändras med tiden.

4.3 Hur har arbetet med apportintyg förändrats till följd av den nya aktiebolagslagen?

4.3.1 Revisor 1

Förändringar i arbetet med apportintygen över tiden

Klas anser sig arbeta på samma sätt idag som tidigare med apportintygen och kan inte peka på någon lagändring som förändrat arbetet. Han tycker det är viktigt att påpeka att värderingen av apportegendom handlar om bedömningar och det är jättesvårt att veta vad som är rätt eller fel i olika fall. Han anser dock att dokumentationen är väldigt viktigt. Det räcker dock inte bara med dokumentation för att klara sig utan man måste givetvis göra rätt saker. På det stora tycker han inte att apportintygen är ett stort bekymmer.

Klas berättar att det finns ett fall på Revisorsnämndens hemsida där en revisor blev varnad för att han inte kontrollerat värdet och övergången av samtliga 30 tillgångar som ingick som apportegendom vid en bolagsbildning. Istället för att kontrollera alla, så hade han bara gjort stickprov. Revisorsnämnden uttryckte då i sitt domslut att revisorn inte hade tillräckligt stort underlag för att uttala sig i frågan. I det här fallet tror Klas att värderingen förmodligen hade helt fel värde eftersom det normalt är på det sättet en värdering går till. Det är samma tillvägagångssätt vid en revision av exempelvis ett varulager, man inventerar inte hela varulagret utan man gör stickprov. Väsentlighet och risk, det gäller både vid revision och vid värdering av apportegendom. Att revisorer blev varnade under slutet av 1990-talet och i början av 2000-talet tror han mer handlar om tillfälligheter.

RevR 9

Klas tror inte att den nya rekommendationen betyder några skillnader mot tidigare. Det är snarare bara förtydligande och ändrar inte sättet man jobbar på. Kanske leder RevR 9 på längre sikt till tydligare, mer standardiserade apportintyg vilket kan vara bra. Han tror att den här typen av rekommendationer är till större stöd för en mindre revisionsbyrå eller en ensamstående revisor. De stora revisionsbyråerna sätter standarder inom byrån. Men avslutningsvis tycker han det är bra att det kommer nya rekommendationer och det är klart man läser dem och förhoppningsvis gör de arbetet tydligare.

4.3.2 Revisor 2

Förändringar i arbetet med apportintygen över tiden

De flesta skulle nog säga att allt som revisorn gör är mer formaliserat idag än för några år sedan, tror Fredrik. Det krävs mer dokumentation och det finns fler regler kring apportegendom liksom på alla redovisningsområden, vilket har sin bakgrund i revisionskandalerna. Det finns något som heter RS, revisionsstandard som reglerar/vägleder hur en revisor skall agera och den blir mer och

mer som en checklista. Förr var det mer att man skulle fastställa om värdet var korrekt, sedan hur man gjorde det, var upp till den enskilde. Om man exempelvis tyckte att en bil är värd så och så mycket så skriver man under på det. Numera står det i RS att revisorn skall inhämta något extern värderingsintyg enligt god revisionsred. Om man då inte gör det har man ett ansvar för då har man inte fullföljt instruktionerna.

Revisor 2 tror inte att de minskade antalet anmälningar av revisorer har så mycket med lagändringar att göra utan att det är tiden. Det har varit för bra tider och inte många konkurser. Det är först när det går åt helvete som de här ärendena kommer fram och Fredrik är helt säker på att det inte har varit de här tiderna än utan om man undersöker det här om fem år när Sverige har varit i en ny lågkonjunktur så kommer det finnas nya fall. När bolag känner sig trängda och vill rädda sina tillgångar från en konkurs, det är då sådana här situationer uppstår. Han tror inte att det har att göra med att revisorerna är bättre eller sämre eller att intygen skiljer sig nu från då. Sedan påpekar han att hela revisorskåren förändrats sedan Enron-skandalen, de är mer försiktiga nuförtiden och det finns mer regler. Det finns checklistor och fler skriftliga dokument som stadgar hur en revisor skall agera, förut var det mer upp till sunt förnuft och det är klart att det kan variera mycket från revisor till revisor. Nu skall allt bli mer enhetligt och om alla revisorer följer de nya rekommendationerna från FAR såsom RevR 9 så borde det bli färre sådana här ärenden. Men ofta i sådana ärenden som kommit upp till Revisorsnämnden är när ärenden gått illa och en kreditgivare, skattemyndigheten eller Ekobrottsmyndigheten anser att revisorn varit oaktsam/missköt sig i den grad att de anser att så här kan man inte fortsätta.

Det är inget stort område det här med apportintyg. Men när det kommer stora förändringar på något revisionsområde så är det givetvis så att det kommuniceras inom företaget från ledningen, att det här bör revisorerna se upp med. Senaste gången respondenten kan minnas att det hände var när det blev lagstadgat att lagerbolag inte kan ge och ta koncernbidrag första året.

RevR 9

Den största nyheten i RevR 9 som respondenten kunde läsa sig till är att revisorn skall lämna ett bestyrkande med antingen ”hög men inte absolut säkerhet” eller det något försiktigare alternativet ”begränsad säkerhet”. Det innebär egentligen bara att det finns ett alternativ med brasklapp och ett alternativ utan. Är man då 100 procent säker så väljer man alternativet utan. Men vid osäkerhet väljer man bestyrkandet med brasklapp och det är så i stort sett alla revisorer gör ändå.

Det kan på sikt göra att det förbättrar arbetet men i slutändan är det svårt att säga om det kommer vara en väsentlig skillnad mot det som varit. För det är ganska mycket osäkerhet i apportintyg.

4.3.3 Revisor 3

Förändringar i arbetet med apportintygen över tiden

Revisorsyrket har enligt Ann-Lovise förändrats över tiden med jävsproblematiken som är tydligare idag. Kommunikationen med styrelsen, att revisorerna granskar och företaget tar fram

underlaget har förbättrats. Det var inte alls lika tydligt förr, då var det mycket mer ett samarbete där alla liksom hade inställningen att detta löser man. Det är den stora skillnaden, och sen har det varit lite debatt om apportintygen vilket respondenten tror har medfört att revisorer idag är lite noggrannare med värderingarna än för femton år sedan. Förr var man inte lika noga med att ta in underlag, så på det sättet tycker Ann-Lovise att alla regler och rekommendationer har varit bra för noggrannheten. Det ser man inte minst om man tittar på de här böckerna, (FAR:s samlingsvolym) de är mycket mer omfattande idag och säkert dubbelt så tjocka jämfört med när hon började arbeta som revisor. Yrket har också blivit mer specialiserat över tiden, förr kunde man arbeta med både stora och små bolag och det fanns inga skattespecialister utan revisorn gjorde mycket mer själv. Idag finns det specialister inom de flesta områdena.

Det är säkert någon lagändring som tillkommit och påverkat arbetet, men revisor 3 medger att hon inte har koll på det. Det är nog mer rekommendationerna som har gjort att det blivit mer detaljstyrt, tror hon. Det är helt klart större krav på dokumentation idag.

När vi berättar att det inte finns några fall där revisorer blivit prickade efter 2005 säger respondenten att det är intressant att det är en så tydlig skillnad, men säger att hon inte har någon bra förklaring till det. Men hon tror att det kan bero på att reglerna har blivit mer utförliga. Sedan har det, som revisor 3 var inne på tidigare, varit en debatt om apportintyg och det tror hon har påverkat en del. Debatten handlade främst om det här med huruvida den ordinarie revisorn skulle få skriva apportintyget eller inte och vilket underlag som krävdes för värderingen. Och sedan efter Enron-krisen har ju hela branschen blivit mycket mer försiktig, menar Ann-Lovise.

RevR 9

Revisor 3 säger sig ha tittat en del på RevR 9, inte just med tanke på apportintyg men i något annat sammanhang. Hon tror inte det blir så stor skillnad, för redan idag skriver revisorn vad han/hon har gjort och hur värderingen är framtagen. Det gör att hon inte tror den kommer att betyda så mycket. Hon säger att kanske är det någon ny formalisering som hon inte la märke till när hon läste igenom den, men inget stort. Hon tror att väsentlighet och risk även i framtiden kommer spela stor roll i revisorsyrket för annars blir inte värderingarna rimliga.

5 Analys

I uppsatsens femte kapitel analyseras de svar som erhöles från respondenterna under våra intervjuer. Vi har delat upp kapitlet utifrån uppsatsens två frågeställningar. Först försöker vi beskriva vilka problem våra respondenter upplever att utfärdandet av apportintyg kan innebära för revisorn. I uppsatsens andra frågeställning vill vi beskriva hur revisorernas arbete med apportintyg ändrats över tiden. Vi följer upplägget från empiriavsnittet med fem underrubriker.

5.1 Vilka problem ställs revisorn inför vid utfärdandet av apportintyg?

Tillvägagångssätt vid utfärdande av apportegendom

Empirin visar att värdering av apportegendom och utfärdande av apportintyg går till på det sätt som vi beskrivit i uppsatsens referensram. Informationen i referensramen angående förfarandet vid värdering av apportegendom samt utfärdande av apportintyg bygger på lagtext, praxis samt rekommendationer. Svaren som revisorerna gett oss är de vi kunde förvänta oss eftersom det finns tydliga riktlinjer i lagen för hur arbetet med värderingen av apportegendom och utfärdande av apportintygen skall gå till. Det viktigaste, vilket alla tre respondenter påpekar, är att företagsledningen eller företagets stiftare skall göra själva värderingen. En värdering som revisorerna sedan skall granska. Omfattningen av revisorernas arbete beror på om företagsledningen själva gjort värderingen eller om de tagit hjälp av en extern värderingsman.

Problem vid värdering av apportegendom

Respondenterna berättar att granskningen av företagsledningens värdering av apportegendom många gånger är relativt enkel, framförallt när det är materiella tillgångar som skall värderas. När det däremot gäller värdering av immateriella tillgångar eller när ett helt företag skall förvärvas så försvåras granskningen avsevärt och arbetsinsatsen blir mer omfattande. En anledning till att svaren skiljer sig åt på några frågor kan vara att respondenterna arbetar med olika typer av bolag. Revisor 1 som arbetar med stora bolag och har därför inte utfärdat lika många apportintyg. Hans arbetsinsats har antagligen varit större i varje enskilt fall än de andra som arbetar med ägarledda företag. Det som gör att en värdering blir betydligt mer omfattande i ett större bolag är att det många gånger finns betydligt fler tillgångar och därmed ett större värderingsunderlag för revisorn att granska.

En annan anledning till att stora bolag betyder större problem är att apportegendom där används främst vid nyemissioner och inte vid bolagsbildningar. Vid apportemissioner är det oftast väldigt stora belopp som skall apporteras in. Det beror på att det många gånger handlar om företagsförvärv eller förvärv av aktier. Att apportegendomen består av högre värden innebär att skadan kan bli större för bolagets borgenärer. Skulle exempelvis revisor 2 göra en felaktig värdering vid en bolagsbildning när egendom för ett värde av 100 000 kronor skall apporteras in kan den maximala skadan för bolagets borgenärer bli just 100 000 kronor. Så stor kan skadan maximalt bli om tillgången i själva verket skulle visa sig vara värd noll. Skulle istället revisor 1 göra en felaktig värdering exempelvis när ett bolag köper upp ett annat bolag kan den

ekonomiska skadan bli långt större eftersom det då kan handla om mångmiljonbelopp. Samtliga respondenter är överens om att arbetet med apportintyg oftast skapar större problem vid apportemissioner än vid bolagsbildningar, beroende på de högre beloppen. När revisorerna pratar om höga och låga värden talar de givetvis om värden i förhållande till företagets storlek sett till balansomslutningen. På så sätt är varje fall unikt och revisorn måste bedöma varje fall utifrån bolagets specifika förutsättningar.

Att värderingarna innebär en större risk i de stora bolagen kan man se genom revisor 1 flera gånger under intervjun återkommer till att företagen bör ta hjälp av en extern värderingsman vid värdering av apportegendom. Revisor 2 däremot har aldrig sagt till ett företag att de ska ta in en extern värderingsman trots att han utfärdat betydligt fler intyg än revisor 1.

Revisor 1 upplever att det ibland kan vara svårt för revisorerna att få företagen att förstå att de behöver ta in en extern värderingsman. Det är förmodligen av ekonomiska skäl som företag vill värdera egendomen internt. Att ta in expertis för att värdera egendom blir många gånger väldigt dyrt. Vid större värderingar ökar kostnaderna då det är ett stort värderingsunderlag som skall granskas vilket tar lång tid att genomföra. I en osäker situation kan dock revisorn kräva att företagen tar in hjälp utifrån för att styrka ett visst värde om han skall skriva på apportintyget. Exempelvis när diskonterade kassaflöden skall beräknas för att komma fram till en tillgångs nuvärde.

Vid mindre belopp visar däremot respondenternas svar att man i de flesta fall litar på företagen. Under intervjuerna har vi påpekat att det är på det sättet, när revisorer litat blint på sina klienter, som några revisorer blivit prickade av Revisorsnämnden. När vi tagit upp det menar respondenterna att de tror det egentligen rör sig om större fel som legat bakom Revisorsnämndens varningar. De menar att bristerna i de fall som Revisorsnämnden lagt ut på sin hemsida inte är tillräckligt stora för att utfärda en varning (se Bilaga 2). De är noga med att påpeka att det är på det sättet som revisorer vanligtvis arbetar, utifrån väsentlighet och risk. Det innebär att revisorerna identifierar vilka områden inom varje företag där risken för fel är som störst. Sedan granskas de riskfyllda delar av företagen extra noggrant. Oftast rör det sig om ett stort underlag att värdera och då menar respondenterna att i stort sett allt granskningsarbete genomförs genom stickprov.

Vilket av de tre kriterierna i ABL som är mest svårbedömd är en fråga som revisorerna inte är överens om. Enligt revisor 2 är det i de flesta fallen helt klart att det är svårast att säkerställa egendomens sakrättsliga skydd. Det som gör det extra svårt är att det sakrättsliga momentet varierar mellan olika typer av egendom. Vid vissa typer av egendom räcker det med denuntiatio, att den gamla ägaren underrättar gäldenären att äganderätten övergått till en ny ägare. I andra fall krävs tradition, det vill säga att egendomen övergått i den nya ägarens besittning. Det gäller då för revisorn att hålla reda på vilket sakrättsligt moment som är förknippad med respektive egendom. I många fall handlar det om gränsdragningar där till och

med jurister kan vara oeniga, vilket gör det ännu svårare för en revisor att veta vad som är rätt och fel.

Vidare anser revisor 2 att nyttan generellt är lättast att försäkra sig om. Anledningen till det är att det enligt respondenten räcker att egendomen kan tänkas generera intäkter i framtiden för att den skall anses vara till nytta för företaget. Egendomen kan då ses som en investering. Det gör enligt samma revisor att företagare som vill fuska med användandet av apportegendom kan göra det relativt enkelt. Det räcker att företaget skriver in i bolagsordningen att företaget skall arbeta med viss verksamhet enbart för att kunna använda en specifik tillgång som apport.

Revisor 3 tycker tvärtom att nyttan är svårast att försäkra sig om och att tillförseln är lättast. Hon menar att värdet i de flesta fall går att få fram genom en extern värdering, men att värdet många gånger är beroende av en tillgångs nytta för företaget. En anledning till att svaren är så olika kan vara att revisor 3 framförallt arbetat med företagsförvärv. Vid ett företagsförvärv är det många gånger enkelt att kontrollera att egendomen övergått eftersom alla nya aktieägare skall föras in i aktieboken. Revisor 2 däremot har skrivit apportintyg åt diverse tillgångar såsom bilar, datorer, varulager samt patent. När ett varulager används som apportegendom kan det givetvis vara problematiskt att styrka att hela lagret övergått i den nya ägarens besittning. Vad som är svårast att försäkra sig om beror alltså på vilken typ av egendom revisorn skall skriva apportintyg för.

Revisorerna 2 och 3 är överens om att immateriella tillgångar har skapat de största svårigheterna av apportintygen som de varit med och utfärdat. Båda tycker att värderingen i de fallen var svår eftersom det många gånger inte finns ett fastställt marknadsvärde på den typen av tillgångar utan varje situation är unik. Värderingarna bygger i de fallen på uppskattningar av framtida vinster inom företagen vilket gör att risken för felbedömningar är stor.

Revisor 1 anser till skillnad från de två andra respondenterna att ett fall med en materiell tillgång har varit det största enskilda problemet. Men i det fallet var anledningen mer att arbetet hade blivit väldigt omfattande och det var snarare det som var problematiskt än avsaknaden av ett fastställt marknadsvärde. Revisor 3 berättar att hon också varit med om en värdering där insamlingen av värderingsmaterialet samt omfattningen av värderingsarbetet var de största problemen. Att två av revisorerna tycker att utländska företag skapat problem kan också bero på att det kan vara andra lagar och regler att ta hänsyn till än bara de svenska. I ett sådant fall kan det bli tvunget att anlita expertis i respektive land för att kunna värdera egendomen korrekt. Svaren visar att även här är svårigheten beroende på vilken typ av tillgång det är som skall värderas. Vid svårvärderade tillgångar såsom immateriella tillgångar är svårigheten att få fram ett tillförlitligt värde. När det handlar om större tillgångar eller företag är det snarare omfattningen samt träffsäkerheten i arbetet som skapar problem. Med träffsäkerhet menar vi att revisorerna mäter rätt saker i sina stickprov.

På frågan om hur vanligt det är att revisorn bifaller företagsledningens redogörelse är respondenterna överens om att det hela tiden handlar om en dialog mellan revisorn och företagsledningen. Att det trots allt går ut på att få fram ett bra värderingsunderlag och sedermera en bra värdering. Det är väldigt sällan revisorerna avstår från att skriva under ett apportintyg på grund av att de inte kommer överens med företagsledningen. Det kan givetvis förekomma oenighet i värderingen. Men i de fall som revisorn känner osäkerhet på någon punkt kan han kräva att företagsledningen kompletterar sin värdering med ett utlåtande från en utomstående expert för att på så sätt säkerställa att de tre kriterierna i aktiebolagslagen är uppfyllda. Revisorerna understryker att det inte handlar om rådgivning utan att det är företagsledningen eller styrelsen som bestämmer vad som skall användas som apportegendom. Det är också företagsledningens värdering som bestämmer till vilket värde egendomen skall tas upp. Respondenterna menar dock, liksom det står skrivet i RevR 9, att det är fullt möjligt för revisorn i sitt apportintyg att nämna om det föreligger osäkerhet i bedömningen. Det innebär att revisorn inte behöver avstå från att skriva under ett apportintyg. Han kan istället gardera sig med att bedömningen innehåller osäkerhet. Syftet med apportintyget är att det skall fungera som en säkerhet för kreditgivare, investerare och andra intressenter som vill kontrollera den tillförda egendomen närmare. Det skall alltså vara enkelt för intressenterna att kontrollera huruvida egendomens värde är godkänt av revisorn eller om värderingen innehåller osäkerhet. Revisorn skall numera uttala sig angående tillförlitligheten i värderingen med olika bestyrkandegrad, antingen genom ”hög men inte absolut säkerhet” eller med det något försiktigare alternativet ”begränsad säkerhet”.

Oberoendet

Liksom vi sett i tidigare undersökningar anser revisorerna oftast att deras oberoende inte är något stort problem. Orsaken till att de inte uppfattar oberoendet som ett problem är att de säger sig kunna skilja på vad som är rådgivning och vad som är granskning. Anledningen till att oberoendet är en så känslig fråga för revisorer är förmodligen en följd av de redovisningsskandaler som varit det senaste årtiondet. Det har gjort att revisorerna nuförtiden är väldigt noga med att värna om sitt oberoende. De är helt enkelt mer försiktiga idag. Respondenterna är dock överens om att något som skulle kunna skapa tveksamhet kring oberoendet är om revisorn godkänner ett värde på en tillgång i apportintyget. Om tillgången då i nästa bokslut visar sig vara värd betydligt mindre än vad det togs upp till i apportintyget kan revisorn hamna i en taskig situation. Revisor 1 menar att en sådan situation skulle strida mot självgranskningshotet i analysmodellen eftersom revisorn då först godkänt ett värde på egendomen, som han senare granskar i bokslutet. Han menar att det då är viktigt att ha en tredje part som kan intyga det ursprungliga värdet.

Revisor 1 är negativt inställd till SEC-reglerna som tillkommit efter Enron-skandalen eftersom de komplicerar revisorns arbete. Även om det idag är tillåtet för svenska bolag att anlita en utomstående revisor för att utfärda apportintyg så är det enligt respondenterna väldigt sällan som den möjligheten utnyttjas. Den enda gången som företag tar in utomstående revisorer för att

utfärda apportintyg är när den valda revisorn önskar det, eftersom han annars skulle förlora företaget som kund. Exemplet med Lundin Petroleum och Öhrlings visar att det finns möjlighet att ta sig runt reglerna om båda parter vill det. Den här typen av kringgående tror vi är en av anledningarna till att det numera är tillåtet att ta in andra revisorer än bolagets valda även i Sverige om det står inskrivet i bolagsordningen.

Revisor 2 däremot verkar mer positiv till reglerna och anser att de tjänar sitt syfte, vilket är att minimera riskerna för en ny Enron-skandal. Han menar att reglerna minskar risken för jäv eftersom en utomstående revisor har lättare att se apportintyget skilt från bolaget. Bolagets valda revisor kan däremot ha svårt framförallt vid apportemissioner att skilja på risken för apportintyget från bolaget som helhet, vilket kan öka risken för försumlighet.

5.2 Hur har arbetet med apportintyg förändrats till följd av den nya aktiebolagslagen?

Förändringar i arbetet med apportintyg över tiden

Empirin visar att respondenterna inte kan peka på någon specifik lagändring som påverkat deras arbete med apportintyg. Däremot är de överens om att hela revisorsyrket idag är mer regelstyrkt och detaljerat. Revisor 2 och 3 menar att det framförallt är rekommendationerna som blivit mer omfattande. De säger att det främst är i dem som revisorerna söker vägledning vid osäkerhet. Rekommendationerna bygger givetvis på lagtexten, men det gör att revisorerna inte kan peka på ändringar i lagen utan snarare på hur vägledningen förändrats över tiden.

Revisor 1 pekar på ett fall där revisorsnämnden varnat en revisor som gjort stickprov men missat väsentliga fel. I det fallet menar revisor 1 att något större fel måste legat bakom varningen. Det är nämligen på det sättet som revisorer arbetar, de gör stickprov på större partier eftersom det inte finns resurser att göra en fullständig kontroll. Det gäller såväl vid revision som vid utfärdande av apportintyg.

Vid intervjun använde vi utöver intervjuguiden även av ett case, som bestod av ett fall där en revisor blivit fälld för brister i revisionen (se Bilaga 2). När revisor 2 läste caset var han av samma åsikt som revisor 1, även om det rörde sig om ett annorlunda fall. Fastän revisorerna i båda fallen begått misstag är det inte så allvarligt att de borde föranleda en varning, utan det är ofta ett mycket grövre fel som ligger bakom. Revisor 2 menar att det exempelvis skulle kunna vara så att revisorn godkänt ett värde på 100 000 kronor för en bokhylla, när det egentligen rör sig om bokhyllan "Billy" från IKEA som alla vet kostar 3 000 kronor. När företaget i fråga senare gick i konkurs och bokhyllan skulle mätas ut så upptäcktes den felaktiga värderingen.

Revisor 2 fortsätter med att berätta att han tror tidsaspekten är en anledning till att det finns färre fall där revisorer blivit varnade de senaste åren. När färre företag går i konkurs, kommer inte den här typen av problem fram. Eftersom Sverige varit inne i en högkonjunktur några år nu, så har det inte varit så många konkurser. När vi däremot kommer in i en ny lågkonjunktur så kommer

det antagligen dyka upp nya fall där revisorer slarvar med apportintyg. Det här är en intressant aspekt som mycket väl kan vara en anledning till att flera revisorer blev varnade under en relativt kort tidsperiod.

En annan förklaring till att färre revisorer varnats de senaste åren kan vara att det finns fler regler nu efter revisionskandalerna, vilket gjort att revisorerna blivit mer försiktiga i sina bedömningar och värderingar. Revisor 3 tror att debatten som varit angående apportintygen gjort att revisorer idag är mer uppmärksamma än tidigare. Respondenten menar att man förr kunde använda sig av sunt förnuft i större utsträckning än vad som är fallet idag inom revisionsyrket.

RevR 9

Revisorerna tror inte att RevR 9 kommer att innebära några förändringar i arbetet med apportintygen. Det kan mycket väl vara så att för våra respondenter som jobbat med revision i 14, 22 respektive 28 år, så betyder en ny rekommendation ingen stor skillnad i arbetet. För nya oerfarna revisorer kan det däremot vara en användbar rekommendation när de skall utfärda sina första apportintyg.

Respondenterna tror att RevR 9 kan vara ett bra verktyg för de som arbetar på mindre revisionsbyråer eftersom de inte sätter standarder inom byrån på samma sätt som i de större revisionsbyråerna.

En viktig detalj som man inte får glömma är att RevR 9 bara har använts i knappt tre månader vilket gör att det är svårt att redan nu uttala sig om dess genomslagseffekt.

6 Slutdiskussion

I uppsatsens avslutande kapitel presenteras de slutsatser vi kommit fram till i vår undersökning. Vi försöker besvara de två frågeställningar som ställdes upp i problemformuleringen. Avslutningsvis ger vi några förslag till fortsatta studier på området kring revisorernas apportintyg.

6.1 Slutsats

6.1.1 Vilka problem ställs revisorn inför vid utfärdandet av apportintyg?

Analysen visar att de problem som en revisor ställs inför när han granskar företagsledningens värdering av apportegendomen skiljer sig åt. Dels beroende på vilket företag det är han arbetar med, dels på vilken typ av egendom det är som skall värderas.

I mindre företag används apportegendom främst för att kunna starta upp företaget. Revisorns arbete handlar då om att granska den egendom stiftarna vill använda som apportegendom för att kunna starta upp ett företag. Det kan handla om att värdera en bil eller några mindre inventarier för att komma upp i startkapitalet på minst 100 000 kronor. Den här typen av värderingar kräver sällan externa värderingar och revisorn kan relativt enkelt granska företagsledningens underlag utan att för den sakens skull bedriva rådgivning. Det som kan skapa problem i mindre företag är om apportegendomen består av en svårvärderad tillgång som exempelvis ett patent eller en varumärkesrättighet.

I större bolag, som många gånger är börsnoterade, blir arbetet ofta betydligt mer omfattande. Apportegendomen tillskjuts då istället genom nyemission, vilken många gånger består av hela verksamheter som kan vara värda miljonbelopp. Vid företagsförvärv är det ett stort värderingsunderlag som revisorn måste ta ställning till och det är inte alltid han kan genomföra granskningen själv. Svårigheten består inte alltid av svårvärderade tillgångar utan det kan vara själva omfattningen av arbetet som blir problematisk. I de fall egendomen består av svårvärderade tillgångar blir självklart värderingen ännu mer komplicerad. I en sådan situation kan det bli nödvändigt för företagsledningen att bistå revisorn med utomstående expertis för att han skall kunna genomföra en tillförlitlig granskning.

Sammantaget kan sägas att analysen visar att ju större summor som apporteras in i ett företag desto mer angelägen är revisorn att ta in hjälp utifrån. Att ta in en extern värderingsman tror vi är ett sätt för revisorn att minska det egna ansvaret. Det som avgör omfattningen av värderingsarbetet är i grunden väsentlighet- och riskaspekterna.

I sitt arbete med apportintygen skall revisorn intyga att apportegendomen är eller kan komma att bli till nytta för bolaget, att den tillförts samt att den inte tagits upp till ett för högt värde. När lös egendom används kan det sakrättsliga kriteriet vara ett problem eftersom olika typer av tillgångar kräver olika sakrättsliga moment. Om företaget istället vill använda sig av aktier som

apportegendom vid ett företagsförvärv är tillförseln lätt att försäkra sig om eftersom alla aktieägare skall vara inskrivna i aktieboken. Nyttan kan vara lätt att försäkra sig om i de flesta fall eftersom en tillgång kan ses som en investering om den kan förväntas ge intäkter i framtiden. På så sätt behöver inte egendomen vara till praktisk nytta för företaget utan det är tillräckligt om den är ekonomiskt användbar. Värdet kan vara problematiskt när tillgången som skall värderas inte har ett fastställt marknadsvärde. Det är då företagen kan tvingas ta in en extern värderingsman. Vilket av kriterierna som är svårast att försäkra sig om beror alltså på vilken typ av tillgång som företaget vill använda som apportegendom.

Vår undersökning visar att respondenterna inte anser att oberoendet är ett problem. De säger sig däremot förstå att det kan ifrågasättas i ett fall där revisorn godkänner ett visst värde på apportegendomen i sitt apportintyg om det i bokslutet visar sig att det värdet inte alls stämmer. I en sådan situation kan det anses att revisorn granskar sitt eget arbete, vilket är förbjudet enligt analysmodellen. Sedan 2001 är det i Sverige tillåtet för företagen att ta in en annan revisor än bolagets valda för att utfärda ett apportintyg om företaget eller revisorn önskar det. Men enligt respondenterna är det väldigt ovanligt att de verkligen gör det. Vi anser att det hade varit bättre om de svenska reglerna helt tog efter SEC-reglerna i det avseendet att bolagets valda revisor inte fick utfärda apportintyg överhuvudtaget i det bolag han reviderar. Anledningen till att vi är för SEC-reglerna är att det borde vara lättare för en utomstående revisor att se apportintyget separat från bolaget. Det är då lättare att vara objektiv i sina bedömningar och helt bortse från övriga övervärden och risker i bolaget.

6.1.2 Hur har arbetet med apportintyg förändrats till följd av den nya aktiebolagslagen?

Revisorerna kan inte uttala sig om någon specifik förändring som gjort att arbetet med apportintygen förändrats. De menar att revisorsyrket är mer detaljerat och regelstyrt på så gott som alla områden idag jämfört med för tio år sedan och att det kommer nya lagar och rekommendationer hela tiden. Vi tror att en anledning till att respondenterna inte kan peka på någon lagändring har att göra med att de arbetat så pass länge inom revisorsyrket (14 - 28 år). Erfarenheten gör att mycket av deras arbete görs på ren rutin och att de endast tar till sig omfattande förändringar som påverkar det dagliga arbetet. När det kommer till enskilda uppdrag söker revisorer vägledning i olika rekommendationer vilket gör det svårt att lägga små förändringar på minnet. Respondenterna säger att apportintygen inte är ett stort område inom revision utan att det är ett tilläggsuppdrag som utförs ett fåtal gånger om året.

En av respondenterna hade en intressant teori till varför flera revisorer blev varnade av Revisorsnämnden under 1990-talet och början av 2000-talet, men inga efter 2005. Han tror att det beror på konjunkturen, att det helt enkelt var sämre tider då och att fler företag gick i konkurs. Han anser inte att reglerna eller revisorerna är bättre eller sämre idag utan att det helt enkelt beror på tiden.

Respondenterna säger sig ha läst rekommendationen RevR 9 men de kan inte peka på vilka nyheter den medför för revisorn. Vi tror liksom en av respondenterna att den innebär ett bättre stöd för nya revisorer eftersom de inte har så mycket erfarenhet av apportintyg. De kan då vid sina första apportintyg söka vägledning i RevR 9 vid osäkerhet och därigenom göra rätt redan från början. Vi tror därför att rekommendationen på sikt kan leda till förbättrade apportintyg.

6.2 Förslag till fortsatta studier

I vår uppsats undersöks endast revisorernas arbete med apportintyg inom de större revisionsbyråerna i Sverige. Vi tror att det hade varit intressant att genomföra en liknande undersökning på mindre revisionsbyråer i Sverige. På så sätt skulle man kunna ta reda på om arbetet skiljer sig åt mellan större och mindre revisionsbyråer.

En annan intressant aspekt som kan följas upp är om det verkligen finns ett samband mellan antalet fall med varnade revisorer och konjunkturen. Det vill säga om hypotesen stämmer att vid sämre tider går fler företag i konkurs, vilket leder till att det dyker upp fler fall som visar felaktiga utfärdade apportintyg av revisorerna.

Slutligen tycker vi att det vore intressant att följa upp RevR 9 och dess påverkan på revisorns olika yttrande under ett senare tillfälle när det har genomförts en fullständig implementering av rekommendationen. Kommer då RevR 9 att förbättra arbetet med olika revisorsyttranden? Kommer det att leda till tydligare och mer standardiserade apportintyg från revisorns sida?

Referenslista

Litteratur

Af Sandberg, C. (2006) *Aktiebolagsrätten*. Studentlitteratur, Lund.

Aktiebolagslagen (1975:1387)

Aktiebolagslagen (2005:551)

Ashbaugh, H. (2004) Ethical Issues Related to the Provision of Audit and Non-Audit Services: Evidence from Academic Research. *Journal of Business Ethics* 52: s. 143-148.

Bäckvall, B. Engerstedt, U. (2008) *Ökade krav på innehåll i revisorsyttranden*. Balans nr 3 2008

Christensen, L. Engdahl, N. Carlsson, C. Haglund, L. (2001) *Marknadsundersökning – en handbok*. Studentlitteratur, Lund.

Diamant, A. (2004) *Revisors oberoende*. Iustus förlag, Uppsala

Dragicevic, M. Savic, N. (2007) *Kaffe men inte kaka – Revisorns oberoende vid fristående rådgivning och speciellt vid apportuppdrag till revisionsklienter*. (Magisteruppsats) Ekonomihögskolan vid Lunds universitet, Företagsekonomiska institutionen. Lund

Engerstedt, U. Strömquist, A. (2003) *Revisorns opartiskhet och självständighet – En jämförelse mellan gamla och nya oberoenderegler*. Balans nr 10 2003

Engström, S. (2001) *Debatt: Slopade apportintyg ingen bra lösning*. Dagens Industri (2001-07-07)

Engström, S. (2001) *Företagsförvärv genom apport i "den nya ekonomin" skapar problem – inte bara för revisorer*. Balans nr 4 2001

Eriksson, L-T. & Wiedersheim-Paul, F. (2006) *Att utreda, forska och rapportera*. Liber, Malmö.

FAR (2007) *FAR – Samlingsvolymen 2007 del 2*. FAR Förlag, Stockholm

FAR Komplet (2008):

<http://www.farkomplett.se/document.jsp?fromHitlist=true&documentId=3068&database=FAR%20SRS%20INFO¤tDocument=5&hits=10&page=0&selectedDbNumbers=&selectedResultList=FAR>

IFAC (2008): *IFAC: s Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics Pronouncements 2008*.

Jacobsen, Dag Ingvar. (2002) *Vad, hur, varför? – Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Studentlitteratur, Lund.

Kedner, G. Roos, C. Skog, R. (1998) *Aktiebolagslagen – Del 1 med kommentarer*. Norstedts Juridik, Göteborg.

KPMG(2008): <http://www.kpmg.se/pages/101637.html>

Millqvist, G. (2006) *Sakrättens grunder – En lärobok i sakrättens grundläggande frågeställningar avseende lös egendom*. Norstedts Juridik, Stockholm

Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende – ansvar – sekretess*. Norstedts Juridik, Stockholm.

Mäki, L. Rautila, H. (2007) *Väsentlighetsbedömning – Hur sker det i praktiken?* (Magisteruppsats) Handelshögskolan vid Umeå universitet, Företagsekonomiska institutionen. Umeå.

Purcell III, T. Lifson, D (2003) Prohibited Nonaudit Services. *Journal of Accountancy*, Nov 2003, Vol. 196 Issue 5, s36-37, 2p;

Prop. 1993/94:43, Överflyttning av vissa likvidationsärenden från tingsrätt till Patent- och registreringsverket

Prop. 1994/95:70, Ändringar av den bolagsrättsliga lagstiftningen för bank- och försäkringsområdet med anledning av EES-avtalet

Prop. 2000/01:87, Revisors yttrande om apportegendom m.m.

Prop. 2000/01:146, Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet.

Prop. 2004/05:85, Ny Aktiebolagslag

Prop. 2005/06:97, Revisorns oberoende och vissa redovisningstjänster, m.m.

Revisorslagen (2001:883)

Revisorsnämnden (2008):

http://www.revisorsnamnden.se/rn/app/praxis/alphabet?praxis_letter=a&Visa.x=22&Visa.y=8

Revisorsnämnden (2008):

http://www.revisorsnamnden.se/rn/showdocument/documents/praxisdokument/juli95_juni98/d9719.pdf

RS 320 – Väsentlighet vid revision

Sandström, T. (2005) *Svensk Aktiebolagsrätt*. Norstedts Juridik, Stockholm.

SEC (2008):

<http://www.sec.gov>

Shamin, A. Svensson, P. (2007). *Revisorns apportintyg – Finns det brister i den rättsliga tillämpningen?* (Magisteruppsats) Ekonomihögskolan vid Lunds universitet, Företagsekonomiska institutionen. Lund

Skog, R. (2004) *Nyemissioner av aktier – de lege lata och de lege ferenda*. Iustus Förlag, Uppsala.

Skog, R. (2006) *Rodhes Aktiebolagsrätt*. Norstedts Juridik, Stockholm.

Säterö, L. (2000) *Sakrättsligt misstroende – Ställföreträdarskap och rådgivningsavskärande*. (Magisteruppsats) Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Juridiska institutionen. Göteborg.

Thorell, P. (2001) *Debatt: Skrota apportintygen*. Dagens Industri (2001-06-28)

Thorell, P. (2003) *Apportintygens innehåll om värdet på apportegendomen*. Balans nr 8-9 2003

Thorell, P. (2004) *Apportemissioner; Vad är apportintygen egentligen värda?* Ur Skog, R (2004) *Nyemissioner av aktier – de lege lata och de lege ferenda*. Iustus Förlag AB, Uppsala.

Westermarck, C. (2005) *Bokföringslagen, revisionslagen, revisorslagen*. Norstedts Juridik, Stockholm.

Öhrlings (2008):

[http://www.pwc.com/extweb/pwcpublications.nsf/docid/3978de1ccfcf3cda802570df005a2c2d/\\$file/ftgspres_05.pdf](http://www.pwc.com/extweb/pwcpublications.nsf/docid/3978de1ccfcf3cda802570df005a2c2d/$file/ftgspres_05.pdf)

Muntliga källor

Revisor 1 Öhrlings PWC, 2008-03-27

Revisor 2 KPMG, 2008-05-08

Revisor 3 Ernst & Young, 2008-05-19

Bilaga 1 - Intervjuguide

Demografiska frågor

1. Kan ni berätta lite kortfattat om era arbetsuppgifter? Vilken utbildning har ni? När tog ni er examen? Idag Godkänd / Auktoriserad?
2. Hur länge har ni arbetat som revisor?

Problem vid värdering av apportegendom

3. Kan du berätta om hur det går till från företagsledningens värdering av egendomen fram till ni utfärdar apportintyg?
4. Vilket/vilka problem är vanligast förekommande vid värdering av apportegendom?
5. Vilket av de tre kriterierna i aktiebolagslagen (nyttan, värdet eller tillförseln) är svårast att försäkra sig om?
6. Vilken är den svåraste värderingen du har varit med om?
7. Hur vanligt uppfattar du att det är att revisorn inte bifaller företagsledningens redogörelse vid utfärdande av apportintyg?
8. Finns det något i revisorns arbete med apportintyg där frågor om opartiskhet och oberoende hotas?
9. Har du någon förståelse för den amerikanska börsmyndigheten SEC:s ståndpunkt att bolagets ordinarie revisor inte får utfärda apportintyg eftersom det strider mot hennes oberoende?

Arbetet med apportintyg idag jämfört med för femton år sedan

10. Är det någon skillnad på arbetet med apportintyg idag jämfört med för femton år sedan? På vilket sätt har arbetet förändrats och varför? (Lagändring)
11. Vi har inte hittat några fall där RN prickat revisorer p.g.a. dåliga apportintyg efter 2005, vad tror ni det beror på? (Har er byrå gjort några förändringar när det gäller arbetet med apportintyg?)
12. Hur tror ni att FAR:s nya rekommendation RevR 9 komma att förändra apportintygens utformning i framtiden?

Bilaga 2 – Intervjucase

RN 25/03

A-son var vald revisor i ett aktiebolag som bildades år 1999, här kallat R-bolaget. Bolagsstiftare var ett annat aktiebolag, här kallat moderbolaget, i vilket A-son också var vald revisor. R-bolaget bildades genom att moderbolaget tillsköt apportegendom i form av kontorsutrustning. Egendomen värderades i stiftelseurkunden till 100 000 kr. A-son lämnade den 16 juli 1999 ett intyg enligt 2 kap. 9 § andra stycket 4 aktiebolagslagen (1975:1385), i vilket han intygade att all apportegendom var tillförd bolaget, att egendomen inte åsatts högre värde än det verkliga värdet samt att egendomen kunde antas bli till nytta för bolagets verksamhet. Vidare beskrev han vad egendomen bestod av och uppgav att den värderats av en extern värderingsman.

Den värderingsman han därvid åsyftade var styrelsesuppleant i bolaget och biträdde vid bolagsbildningen. A-son har anfört följande. Värderingsmannen inventerade egendomen på plats i moderbolagets fastighet, där R-bolagets verksamhet skulle bedrivas. De åtgärder han själv vidtog bestod i att läsa stiftelseurkunden och värderingsmannens värderingsutlåtande samt utifrån det sistnämnda bilda sig en uppfattning om huruvida det i stiftelseurkunden angivna värdet på egendomen var rimligt. Värderingsmannen hade kontrollerat att inventarierna inte var bokförda i moderbolaget.

A-son känner till värderingsmannen sedan ett antal år tillbaka och har god erfarenhet av honom. Denne har varit försäljare inom kontorsbranschen och äger en redovisningsbyrå som skött redovisningen åt några av A-sons revisionsklienter. Redovisningsbyrån utförde redovisningstjänster åt moderbolaget och R-bolaget. Värderingsmannen ansvarade för insändande av handlingar till Patent- och registreringsverket i samband med bolagsbildningen. Denne ställde även upp som styrelsesuppleant i R-bolaget som en ren serviceåtgärd. Då A-son lämnade det aktuella intyget var han emellertid inte medveten om att värderingsmannen var styrelsesuppleant i R-bolaget.

Revisorernas synpunkter på RN-caset

Revisor 2: Det finns en mängd frågor här, många av de aspekter ni tagit upp belyses väl här. Först är det värderingsmannen som kanske inte var extern, sedan är väl traditionen ett problem eftersom moder- och dotterbolag har samma lokaler. Sakrättsligt är det svårt att få ett sakrättsligt skydd för R-bolaget eftersom det är svårt att påvisa att det varit en tradition och det gör att Moderbolaget har samma adress som R-bolaget, så R-bolagets kreditgivare kan ha synpunkter på att de har rätt till egendomen och skall ingå i moderbolagets konkurs. Samma egendom kan teoretiskt ingå i två olika konkurser.

Jag tror att det ligger något annat bakom varningen det kan inte bara vara det här felet som gjorts. Utifrån detta är det kanske fel och att revisorn skulle krävt en annan typ av värdering av egendomen men om värderingsmannen varit i branschen innan, så är det såklart olyckligt att han senare blev suppleant, men det är inte självklart att värderingen var felaktig. Om han fick en bra specifikation på 100 000 kronor och han har varit i branschen förr är det i alla fall halvbra, så jag tror inte det är p.g.a. det här som han har blivit prickad. Om ni hade fått mer fakta från skattemyndigheten eller ekobrottsmyndigheten eller vem som nu anmält honom så är det säkert att något annat som ligger bakom. Eftersom det ledde till en varning, vilket är ganska allvarligt, är jag relativt säker på att sakerna inte fanns överhuvudtaget. Om konkursen visade att egendomen inte var värd 100 000 så kan man ju säga att intyget/värderingen var fel men om grejerna inte fanns där fysiskt är det ett annat problem, men det verkar som att tillgångarna inte var värda 100 000 vid avyttring. Men ett "slaktvärde" är aldrig det man skulle få på öppna marknaden. Så det som ligger bakom kan vara att man apporaterat in ett slitet skrivbord som aldrig varit värt 100 000. För kontorsutrustning är ju sådan att den hela tiden sjunker i värde så om man inte skulle få 100 000 vid konkursutförsäljning är det inte så konstigt. Det får man aldrig. Vid konkursutförsäljning vill alla parter göra en bra affär och en tillgång säljs aldrig till marknadsvärdet vid tidpunkten.

Revisorn har säkert gjort en tabbe, men han har säkert gjort mycket större tabbar än det här som gjort att han har blivit fälld. Hade det varit en av mina kunder som ville göra en sådan här sak, och de bara kunde visa kvitton på kontorsutrustningen så hade jag säkert godtagit det som apportegendom. Visst 100 000 är ett stort belopp, för det var väl hela startkapitalet? Men det är inte såpass allvarligt, så antagligen har det aldrig haft det värdet överhuvudtaget. Det är min spontana tanke, men ibland kan man anmärka på lite konstiga saker i sådana här texter. Det kan vara att man anmärker på att revisorn inte kontrollerat att det finns ett kassaintyg när kassan uppgår till 2 500 kr. Men i praktiken vet alla att 2 500 kronor aldrig kan vara ett väsentligt belopp, men de ringar in sådana saker också men egentligen är det ett långt större fel som begåtts.

Revisor 3: Det som är lurigt är just det här att värderingsmannen var styrelsesuppleant och är då inte extern. I och med att det fanns en värdering och om de nu var bokförda till 100 000 kronor så har de faktiskt betalt så mycket för dem med avskrivningar och han hade dessutom erfarenhet

från branschen men han borde veta att han var jävrig, det är det som kan bli problematiskt. Han borde veta vilka som satt i styrelsen, men man vet inte om han precis gick in i styrelsen. I sanningens namn är det inte alltid man kollar registrering i samband med apportintyg. Man gör inte ofta en bakgrunds kontroll, och i ett fall som detta när det inte rör sig om mer pengar så hade jag nog gjort det. Men han fick varning för detta eller? Just den sakrättsliga aspekten beror lite på var dotterbolaget bedrev sin verksamhet. Samtidigt kan jag tycka, men det kanske inte håller sakrättsligt, att om bedriver verksamhet i samma lokaler men de inte är bokförda hos moderbolaget och det finns ett avtal att varorna skall övergå så är det svårt att hävda att de tillhör moderbolaget. Jag vågar inte svara på det. Det är en hel del oklarheter och det är därför man inte vill läsa sådana här saker för ofta, för då vågar man inte vara revisor längre...

Men när jag hör vad tidigare revisor sagt är jag beredd att hålla med om att det i sådana här fall ofta handlar om en helhetsbild över vad som gjorts och dokumentation. Men det är inte lätt att vara revisor.